

Kultur, Morten

Luthers

Catechismus

med

en fort Forklaring.

AARHUS
UNIVERSITET

En Lærebog
for den uconfirmerede Ungdom.

Bed
C. F. Balslev,
Stiftsprost og Sognepræst ved Ribe Domkirke.

Tredie Oplag.

Øsby
hos Universitetsboghandler C. N. Reitzel.
Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Lunio.
1851.

Dok. 48
1851.

Luther, Mørtor,

Luthers
Catechismus
med
en fort Forklaring.

AARHUS
UNIVERSITET

En Lærebog
for den uconfirmerede Ungdom.

Bed
C. F. Balslev,
Stiftspræst og Sognepræst ved Ribe Domkirke.

Tredie Oplag.

Ajøbenhavn.
hos Universitetsboghandler C. A. Reitzel.
Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.
1851.

Indledning.

Hvad skal fremfor Alt ligge os paa Hjerte?

Det skal fremfor Alt ligge os paa Hjerte, at vi maae være og blive Guds kjere Børn, der leve ham til Welbehag og i hans Samfund blive salige.

Luc. 10, 41. 42. Du gør dig Bekymring og Uro med mange Ting; men Det er fornødent.

Matth. 6, 33. Seger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skulle og alle disse Ting tillegges Eder. Hvor gives der os en sikker Anvisning til at leve gudeligen 2. og blive salige?

Guds Ord, som indeholdes i Bibelen eller den hellige Skrift, giver os en sikker Anvisning til et gudeligt og saligt Liv.

2 Tim. 3, 15—17. Du hjænder fra Barndom af den hellige Skrift, som kan gjøre dig viis til Salighed ved Troen paa Christum Jesum. Den ganske Skrift er indblest af Gud, og nytig til Verdom, til Overbevisning, til Rettelse, til Optugtelse i Retfærdighed, at det Guds Menneske maa vorde fuldkomment, dygtiggjort til al god Gjerning.

Af hvem er Bibelen skreven?

Bibelen er skreven af Propheter og Apostle og andre hellige Mænd, som Gud dertil havde oplyst og dygtiggjort.

AARHUS
UNIVERSITET

Odense
Universitetsbibliotek

75-3349

1.

3.

Hebr. 1, 1. Efterat Gud fordum havde talet mange Gange og paa mange Maader til Fædrene ved Propheterne, saa har han i disse sidste Dage talet til os ved Sonnen.

Joh. 14, 26. Jesus sagde til sine Apostle: Talsmanden, den Hellige And, hvilken Faderen skal sende i mit Navn, han skal lære Eder alle Ting, og minde Eder paa alle Ting, som jeg har sagt Eder.

4. Af hvilke vende Hoveddelse bestaaer Bibelen?

Bibelen bestaaer af det gamle Testamente og det nye Testamente's Bøger. Det gamle Testamente viser hen til Frelseren, som skulde komme; det nye Testamente forkynder om Frelseren, som er kommen, Jesus Christus.

Anm. Det gamle Testamente viser hen til Christus 1, ved Loven, der skulde berede Hjerterne for Evangeliet; 2, ved Spaadommene om Frelseren og Forbilledeerne paa ham; og 3, i det Hele ved Fortællingen om Guds Førelser med Israels Folk, der havde til Hensigt at forberede Frelserens Komme.

5. Hvad er Hovedindholdet af Guds Ord?

Guds Ord indeholder baade Loven og Evangelium. Loven lærer os, hvad Guds hellige Billie kræver af os; Evangelium lærer os, hvad Gud af sin Maade har gjort og endnu gjør for at frelse os Syndere.

Anm. Loven indeholdes fornemmelig i det gamle Testamente, hvor der forkyndes om Lovens Page ved Moses; Evangelium indeholdes fornemmelig i det nye Testamente, hvor der forkyndes om Maadens Page ved Jesus Christus.

Joh. 1, 17. Loven er given ved Moses; Maaden og Sandheden er vorden ved Jesum Christum.

6. Hvad indeholder Luthers Catechismus?

Luthers Catechismus indeholder den chris-

stelige Lære i fort Begreb, baade Loven og Evangelium.

Anm. Det første Hovedstykke af Catechismus handler om Loven; de fire sidste handle om Evangelium.

Første Hovedstykke.

De ti Bud.

I hvilke Ord er Guds hellige Lov forteligen indbefattet? 7.

Guds hellige Lov er indbefattet i de ti Bud, som først blevé heitideligen kundgjorte for Israels Folk, men som ere gjeldende for alle Mennesker til alle Tider.

Matth. 5, 17. 18. Jesus sagde: Mener ikke, at jeg er kommen at oplse Loven eller Propheterne; jeg er ikke kommen at oplse, men at fuldkomme. Thi sandelig jeg siger Eder: indtil Himmelten og Jorden forgaae, skal end ikke det mindste Bogstav eller en Toddel forgaae af Loven.

Anm. Alle Mennesker kunne af deres Samvittighed vide Noget om, hvad Guds hellige Billie kræver af dem; men da Samvittigheden tilligemed alle andre Sjelens Evner er svækket ved Synden, taler den ikke til os med den fuldkomne Sitterhed og Myndighed som Guds Ord.

Rom. 2, 14. 15. Efterdi Hedningerne, som ikke have Loven, gjøre af Naturen Lovens Gjerninger, da ere de, enddog de ikke have Loven, dem selv en Lov; de vise Lovens Gjerning streeven i deres Hjerter, idet deres Samvittighed vidner med dem, og Tankerne indbyrdes anklige eller forsøre hverandre.

8. Hvad er Hovedsummen af alle Guds Bud?

Hovedsummen af alle Guds Bud er, at vi skulle elske Gud af ganske Hjerte, og vor Næste som os selv.

Matth. 22, 37—40. Jesus sagde: Du skal elſſe Herren din Gud i dit ganſte Hjerte, og i din ganſte Sjel, og i dit ganſte Sind. Dette er det første og store Bud. Men det andet er ligesom dette; du skal elſſe din Næſte ſom dig ſelv. Af diſſe to Bud hænger al Loven og Propheteſterne.

Ann. Vor Kjærlighed skal strække sig til alle vore Medmennesker, endog til vore Fjender; og Enhver, som vi have Lejlighed til at vise Kjærlighed imod, er vor Næste, hvem han end er. Men især have vi Lejlighed til at vise Kjærlighed imod dem, som Gud lader os leve i nærmest Forbindelse med, saa som ægtefælle, Forældre, Børn, Søsunde, Naboer, Landsmænd, Troesforvandte.

Luc. 10, 29 ff. Lignelsen om den barmhjertige Samaritan.

Matth. 7, 12. Alt hvad I ville, at Menneskene skulle gjøre imod Eder, det gører I ogsaa mod dem; thi saadan er Loven og Propheterne.

Matth. 5. 44. 45. Elster Eders Fjender, velsigner dem, som Eder forbunde, gjører dem Godt, som Eder hadde, og beder for dem, som gjøre Eder Skade og forsøge Eder; paa det I kunne vorde Eders Faders Born, som er i Himmelten; thi han lader sin Sol opgaae over Onde og Gode, og lader regne over Retfærdige og Uretfærdige.

9.

Det første Bud.

Du skal ikke have andre Guder for mig!

Det er: Vi skulle over alle Ting frygte, elſſe og
forlade os paa Gud.

- ## 10. Er der andre Guder?

Der er kun een sand Gud, alle Tings

- Skaber og Herre. Hedningernes Guder ere
døde Afsquder.

Ez. 45, 5. Jeg er Herren, og Ingen ydermere; foruden mig er ingen Gud.

1 Cor. 8, 4. Vi vide, at en Usgud er Intet i Verden, og at der er ingen anden Gud uden een.

1 Thess. 1, 9. I vendte Eder fra Afguderne til Gud, at tjene den levende og sande Gud.

Anm. De første Mennesker kendte og dyrkede den sande Gud. Men efterat Synden var kommen ind i Verden, hensladt Menneskene efterhaanden til mange Bildsfarelser, og Afguderi udbredte sig næsten over hele Verden. Indtil Christus kom, var det kun hos det israelittiske Folk, at den sande Guds-Kundskab, ellers den sande Religion, blev bevaret.

Hvilke ere Guds Egenstaber?

1. Gud er evig, det er: hans Tilværelse har hverken Begyndelse eller Ende. Han er uforanderlig, det er: han er evig den Samme.

Ps. 90, 2. For Bjergene bleve til og du dannede Jordens, ja fra Erighed til Evighed er du Gud.

2 Petr. 3, 8. En Dag er for Herren som tusinde Åar, og tusinde Åar som een Dag.

Jac. 1, 17. Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra, og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandrige eller Skygge af Omskiftelse.

Pſ. 102, 28. Du bliver den Samme, og dine Yar
faae ingen Ende.

2. Gud er almægtig, det er: han kan gjøre alt, hvad han vil. Han er allestedsnær værende, det er: han virker med sin Kraft overalt.

Ps. 115, 3. Vor Gud er i Himmelten; han gør Alt,
hvad ham behager.

1 Mos. 18, 14. Herren sagde til Abraham: Mon Noget skulde være umuligt for Herren?

Ps. 139, 7—10. Hvor skal jeg gaae hen fra din Land, og hvor skal jeg flye fra dit Ansigt? Farer jeg op til Himmelten, da er du der, og reder jeg Seng i Underverdenen, da er du der; vilde jeg tage Morgenrødens Vinger, vilde jeg hoe ved det yderste Hav, saa skulde ogsaa der din Haand føre mig, og din Høire holde mig fast.

Av. Gj. 17, 28. 29. Han er sandelig ikke langt fra Nogen af os; thi i ham leve, rores og ere vi.

- 13. 3.** Gud er alvidende, det er: han kjender paa det fuldkomneste Alt fra Evighed af. Han er alviis, det er: han har altid de bedste Hensigter, og han veed at udføre dem paa den bedste Maade.

Ps. 139, 1—4. Herre! du randsager og kjender mig; hvad enten jeg slæder eller opstaer, da veed du det; du forstaer min Tanke langtfra. Du omgiver min Sti og mit Leie; du kjender grant alle mine Veje. Der er ikke et Ord paa min Tunge, uden at du, o Herre! veed det Utsammen.

Av. Gj. 15, 18. Gud kjender fra Evighed alle sine Gjerninger.

Ps. 104, 24. Herre, hvor mange ere dine Gjerninger! du gjorde dem alle viseligen.

Rom. 11, 33. O Rigdoms Dyb baade paa Guds Visdom og Kundskab! hvor urandsfagelige ere hans Domme, og hans Veje usporlige!

- 14. 4.** Gud er algod, det er: han vil altid sine Skabningers Vel. Hans Godhed imod Menneskene i Særdeleshed faldes ogsaa Kjærlighed.

Ps. 145, 9. Herren er god imod Alle, og hans Mislundhed strækker sig til alle hans Gjerninger.

1 Joh. 4, 16. Gud er Kjærlighed, og hvo som bliver i Kjærlighed, bliver i Gud, og Gud i ham.

Num. Guds Godhed imod os faldes Maade, naar vi see hen til vor Synd og Uverdighed; den faldes Barmhjertighed og Mislundhed, naar vi see hen til vor Elendighed og Trang. Langmodighed falde vi Guds Godhed imod Syndere, at han opsetter den forhente Straf, og forunder Lid til Omvendelse.

Ps. 145, 8. Herren er naadig og barmhjertig, langmodig og af stor Mislundhed.

Ps. 103, 13. Ligesom en Fader forbarmet sig over sine Børn, saa forbarmet Herren sig over dem, der frygte ham.

Luc. 13, 6—9. Lignelsen om det ufrugtbare Figentræ.

- 5.** Gud er hellig, det er: han elsker det 15. Gode og hader det Onde. Han er retfærdig, det er: han lader det Gode faae Fremgang og Løn, og han hæmmer og straffer det Onde.

Ps. 5, 5. Du er ikke en Gud, som har Lyst til Ugudelighed; den Onde skal ikke hoe hos dig.

1 Petr. 1, 15. Efter den Hellige, som kaldte Eder, vorder og I hellige i al Omgangelse.

Rom. 2, 6. Han skal betale Hver efter deres Gjerninger.

Gal. 6, 7. Farer ikke vild! Gud lader sig ikke spotte; thi hvad et Menneske saaer, det skal han og hoste.

Num. Da Gud er hellig, er han ogsaa sandbri og trofast, det er: hans Ord og Forhættelser ere at lide paa.

Ps. 33, 4. Herrens Ord er sandt, og al hans Gjerning i Trofasthed.

Hvorledes skulle vi dyrke Gud?

Vi skulle dyrke Gud i Aand og Sandhed, saa at vi over alle Ting frygte, elske og forlade os paa ham.

Joh. 4, 24. Gud er en Nand, og de, som ham tilbede, vor tilbede i Nand og Sandhed.

Anm. Gud er ikke et legemligt, usuldkomment Væsen, men den fuldkomne Nand; han kan ikke finde Behag i en blot udvortes Dyrkelse.

Ap. Gj. 17, 24. 25. Gud, som haver gjort Verden og alle de Ting, som ere derudi, han som er Himmelens og Jordens Herre, boer ikke i Templer gjorte med Hænder, han tjenes heller ikke af Menneskernes Hænder som den der har Noget behov, efterdi han selv giver Alle Liv og Nande og alle Ting.

17. Hvad vil det sige, at vi skulle frygte Gud?

Vi skulle over alle Ting frygte Gud, det er: vi skulle have den dybeste Ærefrygt for Gud, saa at Tanken om hans hellige Nærvoerelse afholder os fra det Onde.

Ordspr. 16, 6. Ved Herrens Frygt viger man fra det Onde.

I Mos. 39, 9. Joseph sagde: Hvorledes skulle jeg gjøre denne stammelige Gjerning og synde imod Gud.

Anm. Det er Trældomsfrygt, naar alene Tanken om Straffen affrækker os fra ond Gjerning. Trældomsfrygt kan ikke være forenet med Kjærlighed.

Nom. 8, 15. I annammede ikke en Trældoms Nand, atter til Frygt, men I annammede en sonlig Udkarelsес Nand, i hvilken vi raabe: Abba, Fader!

1 Joh. 4, 18. Frygt er ikke i Kjærigheden, men den fuldkomne Kjærighed driver Frygten ud.

18. Hvad vil det sige, at vi skulle elske Gud?

Vi skulle over alle Ting elske Gud, det er: vi skulle have den inderligste Kjærighed til Gud, saa at vor største Glæde er Glæden over ham, og saa at vi gjerne gjøre hans Willie.

1 Joh. 4, 19. Vi elske ham, fordi han elslede os først.

1 Joh. 5, 3. Dette er Kjærlighed til Gud, at vi holde hans Bud, og hans Bud ere ikke svare.

Anm. Med Kjærlighed til Verden kan Kjærlighed til Verden ikke bestaae. Vi maae hverken elste denne Verdens Gods eller dens Ære eller dens Lyst. Hvad der forundes os af de timelige Guder, maae vi vel med et ydmigt Hjerte glæde os over som Guds Gæver; men vi skulle vogte os for, at vi ikke give os hen dertil, saa at vort Hjerte drages bort fra Gud. Den Pengeglerrige, den Ærglerrige, den Forlystelsessyge synder imod det første Bud.

1 Joh. 2, 15—17. Elster ikke Verden, ikke heller de Ting, som ere i Verden! Dersom Nogen elster Verden, da er Faderens Kjærlighed ikke i ham. Thi alt det, som er i Verden, Kjødets Lyst og Sinenes Lyst og Livets Hossalidighed, er ikke af Faderen, men af Verden. Og Verden forgaaeer og dens Lyst; men hvo som gjør Guds Willie, bliver til evig Tid.

Hvad vil det sige, at vi skulle forlade os paa Gud?

19. Vi skulle forlade os paa Gud, det er: vi skulle have den faste Tillid til Gud, at han baade kan og vil bessjerme os i al Nød, og give os alt Godt i Tid og Evighed.

Ps. 146, 5. 6. Salig er den, hvis hjælp er Jacobs Gud, hvis Haab er til Herren hans Gud, som gjorde Himmelten og Jordten og Havet og alt det, som er i dem, og som holder Efter evindelig.

Ordspr. 3, 5. Forlad dig paa Herren af dit ganske Hjerte, men forlad dig ikke fast paa din Forstand.

1 Petr. 5, 7. Raster al Eders Sorg paa Gud; thi han har Omsorg for Eder.

Anm. Vi skulle, idet vi forlade os paa Gud, have Hengivenhed i hans Willie, saa at vi ikke ville, at Alt skal gaae efter vores Tanker, men saa at vi overs give vor Sag til hans Værdi, der alene veed, hvad der i alle Ting tjener os bedst.

Ef. 55, 8. 9. Mine Tanker ere ikke Eders Tanker, og Eders Veie ere ikke mine Veie, siger Herren; thi som Himmelten er højere end Jorden, saaledes ere mine Veie højere end Eders Veie, og mine Tanker højere end Eders Tanker.

20.

Det andet Bud.

Du skal ikke tage Herrens din Guds Navn forfængeligen!

Det er: vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ved hans Navn ikke bande, sværge, gjøre Troldom, lyve eller bedrage; men i al vor Trang paa Falde det, bede, love og takke.

21.

Hvorledes tages Guds Navn forfængeligen?

1. Guds Navn tages forfængeligen, eller misbruges, ikke alene naar det bruges som Middel til at opnaae onde Hensigter, men ogsaa naar det bruges tankeløst.

2. Vi skulle altsaa ikke alene afholde os fra at bruge Guds Navn til Troldom eller anden Løgn og Bedrageri; men vi skulle ogsaa afholde os fra Vandens og Sværgen, og aldrig bruge Guds Navn uden at betænke, at det er et helligt Navn, vi nævne.

5 Mos. 8, 10—12. Der skal Ingen findes hos dig, som befatter sig med at øve Troldom, at mane og svejre, at være Sandliger og gjøre Spørgsmaal til de Døde; thi hvo som gjør dette, er vederstyggelig for Herren.

Ps. 10, 7. Den Ugadeliges Mund er fuld af Vandens og Svig og Bedrageri.

Matth. 5, 34. 37. I skulle aldeles ikke svejre. Men Eders Tale skal vere ja, ja, nei, nei; men hvad der er over dette, er af det Onde.

Jac. 3, 10. Af den samme Mund udgaar Velsignelse og Forbandelse. Mine Brødre! dette bør ikke saa at være.

Anm. 1. Guds Navn misbruges til Troldom af dem, som foregive, at de ved Guds Navn kunne virke overnaturlige Ting til Skade eller Fordeel for Andre.

Anm. 2. Det er ikke stridende mod det andet Bud, at vi, naar Ørvigheden krever det, aflagge Edd, eller højtideligen kalde Gud til Vidne paa, at vi tale Sandhed. Ørvigheden kan kreve Eds Aflæggelse baade til Forvisning om, at vort Vidnesbyrd er sandt, og til Forvisning om, at vi ville holde et givet Lovte.

Men Meen eed eller falsf Eed er en gruelig og forståelig Misbrug af Guds Navn.

Hebr. 6, 16. Menneskene svejre ved en Større, og Eden er dem en Ende paa al Tvisst, til Stadfestelse.

Bach. 5, 4. Jeg lod Forbandelse udgaae, siger den Herre Søbaoth, at den skal komme til Tyvens Huus, og til hans Huus, som svejrer falsfæligen ved mit Navn.

Hvorledes bruges Guds Navn retteligen?

Vi bruge Guds Navn retteligen, naar vi i al vor Trang paa Falde det, bede, love og takke, og saaledes flittigen omgaaes med Gud i Bonnen.

Anm. Om Bonnen læres videre i det tredie Hovedstykke af Catechismus.

Det tredie Bud.

23.

Kom Hviledagen ihu, at du holder den hellig!

Det er: Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke foragle Prædiken og hans Ord, men holde det helligt, gjerne høre og lære det.

Hvorfor er Hviledagen anordnet?

Gud har af sin Viisdom og Godhed anordnet Hviledagen, for at vi ikke skulle fortære os i

det Timelige, men opvækkes og styrkes til at tjene Gud.

2 Mos. 23, 12. I ser Dage skal du gjøre dit Arbeide, men paa den syvende Dag skal du holde Hviledag.

Anm. Jodernes Hviledag eller Sabbath var den sidste Dag i Ugen; de Christnes Hviledag er den første Dag i Ugen, Christi Opstandelsesdag.

25. Hvorledes skulle vi helligholde Hviledagen?

Vi skulle helligholde Hviledagen saaledes, at vi beskjæftige os flittigen med Guds Ord, og gjerne tage Deel i Menighedens fælleds Gudsdyrkelse.

Gal. 3, 16. Lader Christi Ord bøe rigeligen iblandt Eder i al Viisdom, saa at I lære og paaminde hverandre med Psalmer og Lovsange og aandelige Viser, idet I synge yndeligen for Herren i Eders Hjarter.

Hebr. 10, 24. 25. Lader os give Agt paa hverandre, saa at vi opmunstre hverandre til Kjærlighed og gode Gjerninger, og ikke forlade vor egen Forsamling, som Nogle have for Skif, men formane hverandre.

Anm. Vi bør høre og læse Guds hellige Ord med Andagt og Værelyst.

Luc. 11, 28. Salige ere de, som høre Guds Ord og bevare det.

Luc. 8, 5—15. Lignelsen om Sædemanden.

26. Det fjerde Bud.

Du skal være din Fader og din Moder!

Det er: Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke foragle vore Forældre og Herrer eller forterne dem; men holde dem i Høre, tjene, lyde, elske og agte dem.

27. Hvilte ere vore Pligter imod vore Forældre?

Vi skulle være vore Forældre som de Første og Nærmeste, Gud har sat over os, og vi skulle

elske dem som vore første Velgjørere iblandt Menneskene, saa at vi gjerne tjene og lyde dem.

Ordspr. 1, 8. Min Son! hør din Faders Formning, og forlad ikke din Moders Lov.

Eph. 6, 1—3. I Børn! lyder Eders Forældre i Herren; thi dette er ret. Hr din Fader og Moder, hvilket er det første Bud med Forættelse, at det maa gaae dig vel, og du maa længe leve paa Jorden.

Anm. Om Forældres Pligter læres i disse Bibelsprogl:

Eph. 6, 4. I Fædre! opirrer ikke Eders Børn, men opfoder dem i Tugt og Herrrens Formaning.

Ordspr. 13, 24. Den som elsker sin Son, tugter ham tidlig.

Er det alene vore Forældre; det fjerde Bud byder os at 28. være?

Det fjerde Bud byder os ikke alene at være vore Forældre, men ogsaa alle dem, som i visse Maader ere os i Forældres Sted, saasom Huushonde og Øvrighed, Lærere og Sjelersørgere.

Anm. 1. Dette Bud indbefatter saaledes vore Pligter imod alle dem, der ere satte over os i Familien og Staten, i Skolen og Kirken.

Eph. 6, 5. 6. I Djener! lyder Eders jordiske Herrer med Frygt og Baven, i Eders Hjertes Enfoldighed, som Christo; ikke med Dienstjeneste som de der ville tales Menneskene, men som Christi Djener, saa at I gjøre Guds Willie af Hjertet.

Tit. 2, 9, 10. Forman Djenerne at være deres Herrer underdanige, velbehagelige i alle Ting, og ikke sige imod, ikke besvige, men bewise al god Trostlab, at de kunne prydte Guds vor Frelders Fredom i alle Ting.

Rom. 13, 1. 2. 5. Hvert Menneske være de fore-

satte Øvrigheder underdanig; thi der er ikke Øvrighed uden af Gud, men de Øvrigheder, som ere, haver Gud bestillet, saa at hvo som sætter sig imod Øvrigheden, modstaaer Guds Anordning; men de, som modstaae, skulle faae deres Dom. — Dersor er det fornødent at være underdanig, ikke alene for Straffens Skyld, men ogsaa for Samvittighedens.

Rom. 13, 7. Betaler Alle hvad I ere dem skyldige; den, som I ere Skat skyldige, Skat; den, som Told, Told; den, som Frygt, Frygt; den, som Gre, Gre.

Matth. 22, 21. Giver Keiseren hvad Keiserens er, og Gud hvad Guds er.

1 Thess. 5, 12. 13. Vi bede Eder, Brodre! at I sjonne paa dem, som arbeide iblandt Eder og ere Eders Forstandere i Herren og paaminde Eder; og agte dem holligen i Kjærlighed for deres Gjernings Skyld.

Hebr. 13, 17. Lyder Eders Veisledere og varer dem hørige; thi du vaage over Eders Sjele som de, der skulle gjøre Neglighed, at de kunne gjøre det med Glæde og ikke sukende; thi dette er Eder ikke gavnligt.

Anm. 2. Om Huusbonders, Øvrighedens og Kirkens Væreres Pligter læres i disse Sprog:

Col. 4, 1. I Herrer! beviser Djenerne hvad ret og billigt er, vidende, at I og have en Herre i Himmelten.

1 Tim. 5, 8. Dersom Nogen ikke har Omsorg for sine Egne, og mest for sine Huusfolk, han har fornægtet Troen og er varre end en Vanbro.

Rom. 13, 4. Øvrigheden hører ikke Sværdet for gjeves.

2 Tim. 4, 2. Prædike Ordet, hold ved i Tide og Utide; overbevis, straf, forman med al Langmodighed og Lærdom.

29.

Det femte Bud.

Du skal ikke ihjelstaael!

Det er: Vi skulle frygte og elsle Gud, saa at vi ikke gjøre vor Næste nogen Skade eller Sortræd paa

hans Legeme, men hjelpe ham og staae ham bi i al Legemsfare.

Hvaar forbydes i det femte Bud?

30.

1. I det femte Bud forbydes Mord og Bold, saavelsom de onde Lidenskaber, der kunne føre dertil, saasom Brede, Had, Hævngjerrighed, Misundelse.

2. Dernæst forbydes ogsaa paa anden Maade at gjøre vor Næste Skade paa hans Legeme og Helbred, saasom ved at paalægge ham Arbeide, der er over hans Kræfter, eller ved at paadrage ham Sorg og Kummer.

1 Joh. 3, 11. 12. Vi skulle elsle hverandre, og ikke være som Cain, der var af den Onde, og dræbte sin Broder.

1 Mos. 9, 6. Hvo som udosser Menneskets Blod, ved Mennesket skal hans Blod udøses; thi Gud gjorde Mennesket i sit Billed.

1 Joh. 3, 15. Hver den, som hader sin Broder, er en Manddraber, og I vide, at ingen Manddraber haver det evige Liv blivende i sig.

Eph. 4, 26. 31. Blive I vrede, da synder ikke; Solen gaae ikke ned over Eders Fortornelse. — Al Bitterhed og Hidsighed og Brede og Skrigen og Bespotelse blive langt fra Eder, med al Ondstab.

Rom. 12, 19. Hævner Eder ikke selv, I Elskelige! men giver Straffen Tid; thi der er Strevet: Hævnen hører mig til; jeg vil betale, siger Herren.

Jac. 3, 16. Hvor Avind og Trætte er, der er Forvirring og al ond Handel.

Anm. Selvmord er ligesaa gruelig en Synd som Mord paa Andre; thi vi ere ligesaa lidet Herrer over vort eget Liv som over Andres.

Rom. 14, 7. 8. Ingen af os lever sig selv, og Ingen dør sig selv; thi baade dersom vi leve, leve vi

Herren, og dersom vi døe, døe vi Herren; derfor enten vi leve eller vi døe, ere vi Herrens.

31. **Hvad bydes i det femte Bud?**

Vi skulle elske vor Næste, saa at vi ikke alene komme ham til Hjælp i Sygdom og anden Legemsfare; men i det Hele sege at fremme hans Bel til Legem og Sjel.

1 Petr. 3. 8. Værer alle ligeinddede, medlidende, hjerlige mod Brødrene, barmhjertige, velvillige.

Anm. Vi skulle drage Omsorg for vor Næstes Sjel saaledes, at vi ikke alene vogte os for at give Forargelse og slet Exempel, men sege ved godt Exempel og hjerlig Advarsel og Formaning at virke paa ham til det Gode.

Luc. 17. 1. 2. Det er umuligt, at Forargelser ei skulle komme, men vec den, ved hvem de komme! det var ham bedre, om en Møllesteen blev hængt om hans Hals, og han blev lastet i Havet, end at han skulle forarge een af disse Småa.

1 Thess. 5. 14. Vaaminder de Ufligelige, trøster de Kleinmodige, ephjælper de Skrælige, værer langmodige mod Alle.

Jac. 5. 19. 20. Brødre! dersom Nogen iblandt Eder er faret vild fra Sandheden, og Nogen omvender ham, den vide, at hvo som omvender en Synder fra hans Bel's Vildfarelse, han frelser en Sjel fra Døden og sjuler Synders Mangfoldighed.

Matth. 5. 16. Lader Eders Lys skinne for Menneskene, at de see Eders gode Gjerninger, og øre Eders Fader, som er i Himmelten.

32.

Det sjette Bud.**Du skal ikke bedrive Hoer!**

Det er: vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi leve Kydsk og tugtig i Ord og Gjerninger, og at Enhver elsker og ører sin Egtesfælle.

Hvem angaaer det sjette Bud?

Det sjette Bud angaaer baade Egtesfolk og Ugifte, og paalægger os Alle at føre et Kydsk og tugtigt Levnet.

Eph. 5. 3—5. Høri og al Ureenhed eller Gjerrighed skal end ikke nærvnes iblandt Eder, som det sommer de Hellige, ei heller ublu Besen eller gjækkelig Snak eller letfærdigt Skjemt, som Alt er utilbortligt; men heller Taksigelse. Thi dette vide I, at ingen Skjørlevner eller Ureen eller Gjerrig, hvilken er en Afgudsdyrker, haver Arv i Christi og Guds Rig.

1 Thess. 4. 3—5. Dette er Guds Billie Eders Helligjørelse, at I skulle syde Høri, at hvem af Eder veed at besiddet sit Legeme i Helligheds og Gere, ikke i Begjergeligheds Brynde, som Hedningerne, der ikke hænde Gud.

1 Cor. 6. 19. 20. Vide I ikke, at Eders Legeme er den Hellig Mand's Tempel, som er i Eder, hvilken I have af Gud, og at I ikke ere Eders Egne? Thi I ere dyrekjøbte; arer derfor Gud i Eders Legeme og Eders Mand, hvilke høre Gud til.

Hvad er Egteskabet?

Egteskabet er den inderlige Forbindelse mellem Mand og Hustru, som Gud har indstiftet, til gjensidig Hjælp og Menneskeslægtens Forplantelse. Egtesfolk skulle leve sammen i Kjærlighed og Troskab indtil Døden.

1 Mos. 1. 27. 28. Gud skabte Mand og Kvinde, og velsignede dem, og sagde til dem: vorder frugtbare og mangfoldige og opfylder Jordens og gjører Eder den underdanig.

1 Mos. 2. 18. Herren sagde: det er ikke godt, at Mennesket er ene; jeg vil gjøre ham en Medhjælp til at være hos ham.

Hebr. 13. 4. Egteskabet være hederligt hos Alle, og Egtesengen ubesmittet; men Skjørlevnere og Hoerarne skal Gud domme.

34.

Eph. 5, 28. Mændene ere skyldige at elske deres Hustruer som deres egne Legemer; hvo som elsker sin Hustru, elsker sig selv.

Eph. 5, 22, 23. I Dvinder! værer Eders egne Mænd underdanige som Herren; thi Manden er Dvindens Hoved, ligesom Christus er Menighedens Hoved.

Anm. Om Ægtefælts - Skilsmisse handler dette Sprog:

Matth. 19, 6, 9. Hvad Gud har til sammenklistet, skal Mennesket ikke adskille. — Jeg siger Eder, at hvo som skiller sig fra sin Hustru uden for Hoers Sag, og tager en Anden tilegte, han bedriver Hoer, og hvo som tager en Fræsilt tilegte, han bedriver Hoer.

35. Det syvende Bud.

Du skal ikke stjæle!

Det er: Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke tage vor Næstes Venge eller Gods, eller bringe det til os ved falsk Vare og Sandel, men hjelpe ham at fremme sin Nærings og bevare sit Gods.

36. Hvad forbydes i det syvende Bud?

I det syvende Bud forbydes at tilvende sig Næstens Ejendom, hvad enten det skeer ved Tyveri eller Røveri i eller Bedrageri.

1 Cor. 6, 10. Tyve og Røvere skulle ikke arve Guds Riget.

1 Thess. 4, 6. Ingen skal undertykke eller forførde sin Broder i nogen Handel; thi Herren er en Hævner over alt Saadant.

Anm. 1. Det er altsaa stridende mod dette Bud at begaae nogensomhelst Svig i Handel, at laane uden at betale tilbage, at forholde Arbejdere deres Bon, og Andet mere.

Anm. 2. Hvo der har fravænt sin Næste Noget af hans Ejendom, skal fuldelsigen erstatte det. (Samuel. Zachæus.)

Hvad lybes i det syvende Bud?

Vi skulle elske vor Næste, saa at vi ikke blot lade ham beholde hvad hans er, og hjelpe ham at bevare det; men ogsaa gjerne give ham af vort, naar han har det behov.

Ap. Gj. 20, 34, 35. Apostelen Paulus siger: Jeg vide selv, at disse Hænder have tjent for min Næderstof og for dem, som ere med mig. Jeg visste Eder i alle Ting, at det var os saaledes at arbeide, og komme de Skræbelige til Hjælp, og at ihukomme den Herres Jesu Ord, hvorledes han selv har sagt: saligt er det at give, hellere end at tage.

Hebr. 13, 16. Glemmer ikke at gjøre vel og at meddele; thi saadanne Øffere behage Gud vel.

1 Joh. 3, 17, 18. Den, som har denne Verdens Gods, og seer sin Broder side Mangel, og lukker sit Hjerte for ham, hvorledes bliver Guds Kjærlighed i ham? Mine Born! lader os ikke else med Ord eller med Tunge, men i Gjerning og Sandhed.

38. Det ottende Bud.

Du skal ikke sige falsk Vidnesbyrd imod din Næste!

Det er: Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke falsklig lyve paa vor Næste, forraade ham, bagtale ham eller skaffe ham ondt Rygte; men vi skulle undskyde ham, og tale godt om ham, og optage Alt i bedste Menning.

39. Hvad forbydes i det ottende Bud?

I det ottende Bud forbydes at gjøre vor Næste Skade paa hans Ere, eller hans gode Navn og Rygte, og i det Hele al Løgn og Falskhed i vor Tale.

Eph. 4, 25. Uslægger Løgn, og taler Sandhed, hver med sin Næste, efterdi vi ere hverandres Lemmer.

Math. 7, 1—3. Dommer ikke, at I ikke skulle dommes; thi med hvad Dom I domme, skulle I dommes, og med hvad Maal I maale, skal Eder igjen maales. Men hvi seer du Skjæven, som er i din Broders Die, men Bjalken i dit eget Die bliver du ikke vær.

Jac. 4, 11. Taler ikke ilde om hverandre, Brødre! Hvo som taler ilde om sin Broder og dommer sin Broder, taler ilde om Loven og dommer Loven.

Ps. 34, 14. Bevar din Tunge fra Ondt, og dine Læber, at de ikke tale Svik.

40. Hvad bydes i det ottende Bud?

Vi skulle elske vor Næste, saa at vi hellere undskyde end laste ham, hellere tale vel om ham end tale ilde, hellere skyde hans Fejl end udspredse dem, og hellere optage hans Ord og Gjerninger i en god Mening, end tiltroee ham slette Hensigter.

1 Petr. 4, 8. Haver for alle Ting en inderlig Kjærlighed til hverandre; thi Kjærligheden skal skyde Synders Mangfoldighed.

41. Det niende Bud.

Du skal ikke begjere din Næstes Huns!

Det er: Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke med List efterstræbe vor Næstes Arv eller Hun, og under Skin af Ret bringe det til os; men hjelpe ham og staae ham bi, at han kan beholde det.

Det tiende Bud.

Du skal ikke begjere din Næstes Hustru, eller hans Svend eller Pige, hans Øre eller Ase, eller Noget, der hører din Næste til!

Det er: Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi

ikke frataage vor Næste hans Hustru, Tyende eller Sæ, ikke afnøde ham dem eller vende dem fra ham, men tilholde dem til at blive og gjøre hvad de ere skyldige.

42. Hvad forbydes i disse twende Bud?

I disse twende Bud forbydes den onde Besjærlighed, der er Roden til alt Ondt i Ord og Gjerning, og der legges os paa Hjerte, at Gud krever ikke blot en udvortes, men ogsaa en indvortes Lydighed.

Marc. 7, 21—23. Indvortes af Menneskenes Hjerte udgaae onde Tanfer, Hoer, Skjørlevnet, Mord, Tyveri, Gjerrighed, Ondstab, Svik, Uteerlighed, Misundelse, Gudsbespotelse, Hornmod, Daarlighed.

Jac. 1, 14. 15. Hver fristes; naar han drages og løkkes af sin egen Begjærlighed; derefter, naar Begjærligheden har undfanget, foder den Synd, men naar Synden er fuldkommet, foder den Død.

43. Hvad bydes i disse twende Bud?

I disse twende Bud bydes, at vi gjerne skulle noies med hvad Gud giver os, og at vi af Hjertet skulle unde vor Næste, hvad Gud giver ham.

Hebr. 13, 5. Eders Vandet være uden Gjerrighed! noies med det I have!

1 Cor. 13, 5. Kjærligheden søger ikke sit Eget.

Nom. 13, 8—10. Oliver Ingen Noget skyldige, uden dette, at elste hverandre; thi hvo som elser den Anden, haver opfyldt Loven. Thi det: du skal ikke bedrive Hoer, du skal ikke ihjelstaar, du skal ikke stjele, du skal ikke være falsk Widneebyrd, du skal ikke begjere, og hvilket andet Bud der er, det indbefattes som i en Hovedsum i dette Ord: du skal elste din Næste som dig

selv. Kjærligheden gjør Mæsten intet Ondt; derfor er Kjærligheden Lovens Fylde.

44. Hvad siger nu Gud om alle disse Bud?

Han siger saaledes: Jeg Herren din Gud er en nidljer Gud, som hjemføger Fredrenes Synd paa Bornene indtil tredie og fjerde Led over dem, som hade mig; men dem, som elskte mig og holde mitte Bud, dem gjor jeg vel i tusinde Led.

Det er: Gud truer at straffe alle dem, som overtræde disse Bud; derfor skulle vi frygte for hans Vrede, og ikke handle imod dem. Men han lover Alle, som holde disse Bud. Naade og alt Godt; derfor skulle vi ogsaa elsker ham, og forlade os paa ham, og gjerne gjøre efter hans Bud.

Præd. 12, 13. Enden paa Sagen, naar Altting er hørt, er denne: frygt Gud og hold hans Bud, thi det bør hvert Menneske gjøre.

45. Have vi opfyldt Guds hellige Lov?

Vi have ikke opfyldt Guds hellige Lov; vi ere Alle tilsammen Syndere.

1 Joh. 3, 4. Hvo som gjør Synd, begaær og Overtrædelse af Loven, og Synden er Lovens Overtrædelse.

Jac. 2, 10. Hvo som holder den ganske Lov, men stoder an i et Bud, er bleven skyldig i alle.

1 Joh. 1, 8. Dersom vi sige, at vi ikke have Synd, da bedrage vi os selv, og Sandheden er ikke i os.

Rom. 3, 23. Alle have syndet, og dem flettes Kære for Gud.

46. Hvordeltes er Synden kommen ind i Verden?

I Begyndelsen var der ingen Synd i Verden; thi Alt, hvad Gud skabte, var saare godt; men

vore første Forældre lode sig af Djævelen forføre til Synd.

Joh. 8, 44. Djævelen var en Manddraber fra Begyndelsen, og blev ikke bestaaende i Sandheden; thi Sandhed er ikke i ham. Naar han taler Logn, taler han af sit Eget; thi han er en Logner og Lognens Fader.

Num. I første Mosebog 3 Cap., hvor Syndefaldet fortelles, staarer der, at det var Slangen, som forførte Menneskene; men Djævelen taldes just ogsaa i Skriften den gamle Slangen. Alabnb. 12, 9.

Hvordeltes har Synden udbredt sig til alle Mennesker? 47.

Fra Adam og Eva forplantedes Synden til deres Efterkommere, saa at alle Mennesker fødes med en syndig Natur, eller med Arvesynd.

1 Mos. 8, 21. Menneskets Hjertes Tanke er ond fra hans Ungdom.

Ps. 51, 7. David sagde: Jeg er født i Misgjerning, og min Moder har undfanget mig i Synd.

Rom. 5, 12. Synden kom ind i Verden ved eet Menneske, og Doden ved Synden, og Doden trængte igjennem til alle Mennesker, idet de syndede alle.

Num. Jesus alene blev født uden Arvesynd; thi han blev undfanget af den Hellig Land.

Hvori bestaaer den medfødte Syndighed?

Arvesynden eller den medfødte Syndighed er en Forvendthed og Fordærvelse i Menneskets Sjel, saa at vi af Naturen ikke have nogen sand Guds frygt, men derimod Tilbøjelighed til det onde.

Rom. 7, 18. Jeg veed, at i mig, det er i mit Kjæd, boer ikke Gud.

Rom. 8, 7. Kjædets Sands er Fjendstab imod Gud.

49. Hvorledes kan man inddæle Synder?

Den medfødte Syndighed bryder ud i mange-flags Synder. Disse kunne inddæles paa flere Maader:

1. Naar man gjør hvad Gud har forbudt, faldes det Overtrædelses-Synd, og naar man undlader at gjøre hvad Gud har befalet, faldes det Efterladelses-Synd.

2. Synden kan skee indvortes i Tanker og Begjeringer, eller tillige udvortes i Ord og Gjerninger.

Marc. 7, 21—23. see Nr. 42.

Matth. 9, 4. Jesus sagde til Pharisæerne: Hvi tanke I saa ondt i Eders Hjarter?

Matth. 12, 34. 36. Af Hjertets Overslodighed taler Munden. — Men jeg siger Eder, at Mennescene skulle gjøre Regnslab paa Dommens Dag for hvert utilbørligt Ord, de have talet.

50. Ere alle Mennesker lige fordærvede?

Alle Mennesker paa Jorden ere Syndere, men Alle ere ikke lige fordærvede. De som give sig hen til Synden, og lade sig beherske af den, faldes Ugudelige, og de synde med Forsæt; de som stræbe at opfylde Guds Lov og stride mod Synden, faldes Gudfrygtige, men de synde dog af Skrøbelighed.

Phil. 3, 18. 19. Mange vandre saaledes, som jeg ofte har sagt Eder og endnu siger med Saarer, at de ere Christi Korses Bjender, hvis Ende er Jordærvelse, Bogen er deres Gud, de satte en Øre i deres Skjænsel, og trægte efter de jordiske Ting.

Rom. 7, 18. 19. Jeg veed, at i mig, det er i mit Kjed, boer ikke Gudt. Villien har jeg vel, men at udstrette det Gode formaaer jeg ikke; thi det Gode, som jeg

vil, det gjør jeg ikke; men det Onde, som jeg ikke vil, det gjør jeg.

Rom. 7, 22. 23. Jeg har Lyst til Guds Lov efter det indvortes Menneske; men jeg seer en anden Lov i mine Lemmer, som strider imod mit Sinds Lov, og tager mig fangen under Syndens Lov, som er i mine Lemmer.

Anm. 1. Til Skrøbeligheds-Synder høre uvitterlige eller Uvidenheds-Synder og Overilelfess-Synder.

Anm. 2. Naar en ond Tilbørelighed faaer saadan Magt over et Menneske, at det bliver ham en Vane at følge den, faldes den en Last. Et lastefuld Menneske kan tilsidst blive forhårdet, saa at ingen Advarsel mere kan virke paa ham.

Matth. 13, 15. Jesus siger om Jøderne: dette Folks Hjerte er bleven forhårdet, og med Øerne høre de tungt, og deres Øine have de tillukt, paa det at de ikke skulle komme til at see med Øinene og høre med Øerne og forståa med Hjertet og omvende sig, at jeg maatte helbrede dem.

Anm. 3. Naar et ugudeligt Menneske dog paatager sig Skin af Guds frygt, falder man ham en Hyller.

Matth. 23, 27. 28. Jesus sagde: Vee Eder, I Skriftilloge og Pharisæer! thi I ere ligesom kalkede Grav, hvilke synes delige udvortes, men inden til ere de fulde af dode Been og al Ureenhed. Ligesaa synes og I vel udvortes retfærdige for Menneskene, men indvortes ere I fulde af Dienstskaldhed og Uret.

Hvilke ere Syndens Folger?

51.

Synden er Aarsag i al den Elendighed, der er til, baade indvortes og udvortes, baade timelig og evig. Thi var der ikke Synd, da var der idel Salighed.

Anm. Al den Elendighed, som folger af Synden,

er Straf fra Gud, der efter sin Retfærdighed lader Synden have saadanne Folger. (see Nr. 15.)

52. 1. Synden forstyrrer Sjelens Fred og virker en ond Samvittighed.

Ez. 48, 22. De Ugudelige have ingen Fred.

Anm. 1. Efter Syndefaldet sollte vore første Forældre Samvittigheds-Nag; de skammede sig og frygtede.

Anm. 2. Det er en Belgjerning af Gud, at han straffer os med en ond Samvittighed, naar vi synde; thi derved vil han lede os til Omvendelse.

Anm. 3. Mennesker kunne blive saa forhærdede i Synden, at de ikke føle Samvittigheds-Nag (see Nr. 50. Anm. 2); man siger da, at deres Samvittighed sover; men den vil engang vægne, om ikke her, saa højest.

53. 2. Med Synden er al timelig Nød og Døden indkommen i Verden.

Rom. 5, 12. see Nr. 47.

Anm. 1. Efter Syndefaldet straffede Herren vore første Forældre med Motte og Videlse.

Anm. 2. Det er en Belgjerning af Gud, at han tugter os med timelige Videlser; thi derved vil han drage vort Hjerte fra Verden til sig.

Luc. 15. Lignelsen om den forlorne Søn.

Hebr. 12, 5. 6. 11. Min Søn! agt ikke Herrrens Revselse ringe; var heller ikke forsagt, naar du tugtes af ham; thi hvem Herren elßer, den reser han. — Men al Revselse, medens den er nærværende, synes ikke at være til Glæde, men til Bedrøvelse; men siden giver den igjen dem, som derved ere øvede, Retfærdigheds salige Frugt.

Anm. 3. Endført timelig Nød rammer Menneskene, fordi de ere Syndere, saa maa vi dog ikke mene, at jo mere et Menneske maa leve her i Verden, desto syndis-

gere er det; thi det er først i et andet Liv at Guds Retfærdighed fuldkommen skal aabenbares.

Luc. 16. Lignelsen om den Rige og den Tattige.

Luc. 13, 2. 3. Da Talen var om nogle Galilæer, som Pilatus havde dræbt, sagde Jesus: Mene I, at disse Galilæer varé Syndere fremfor alle Galilæer, fordi de lede dette? Nei, siger jeg Eder; men dersom I ikke omvende Eder, skulle I alle ligesaa omkomme.

Anm. 4. Naar der i den hellige Skrift tales om Døden, menes ofte dermed ikke alene den legemlige Død, men al Elendighed og Fordærvelse, fordi derved det salige Liv forstyrres, som Gud gav Menneskene i Begyndelsen.

Rom. 6, 23. Syndens Sold er Døden, men Guds Naadegave er et evigt Liv i Christo Jesu vor Herre.

3. Synden gjør til sidst alle dem evig ulykke, salige, som ikke benytte Guds naadige Foranstaltninger til Synderes Frelse.

Rom. 2, 8. 9. Dem, som ere gjenstridige, og ikke lyde Sandhed, men adlyde Uretfærdighed, skal vorde Ugund og Brede. Trængsel og Angst skal være over hvert Menneskes Sjel, som gjør det Onde.

Anm. Om Guds naadige Foranstaltninger til Synderes Frelse læres i de øvrige Stykker af Catechismus.

Andet Hovedstykke.

Troen.

55. Hvad vil det sige: jeg troer paa Gud?

Jeg troer paa Gud, det er: jeg er ikke alene forvisset om, at Gud er til, men jeg hengiver mig til ham med Tillid, og venter alt Godt af ham.

Hebr. 11. 1. Troen er en Bestandighed i det, som haabes, en fast Overbevisning om det, som ikke sees.

Hebr. 11. 6. Uden Tro er det umuligt at behage Gud; thi det vor den, som kommer frem for Gud, at troe, at han er til, og at han bliver deres Besønner, som søge ham.

56. Hvoromgange Artikler indeholder vor Tro?

Vor Tro indeholder tre Artikler eller Led, efterdi vi troe paa den treenige Gud: Faderen og Sonnen og den Hellig Aand.

Matth. 28. 19. Jesus sagde: Gaer hen og lærer alle Folk, og dober dem i Navnet Faderens og Sonnens og den Hellig Aands.

Num. 1. Vi kælde Gud den treenige, fordi Fareren, Sonnen og den Hellig Aand ere Tre, og dog den samme eneste Gud.

Num. 2. Skabelsen er i Særdeleshed Faderens Gjerning, Gjenlossningen Sonnens, og Helliggjørelsen den Hellig Aands; men de tre Personer virke dog aldrig adstilt fra hverandre, men altid med hverandre, saa at både Skabelsen og Gjenlossningen og Helliggjørelsen ere Gjerninger af den treenige Guds Magt og Kjærlighed.

Den første Artikel.

Om Skabelsen.

Jeg troer paa Gud Fader, den Almægtige, 57. Himmelens og Jordens Skaber.

Det er: Jeg troer, at Gud har skabt mig samt alle Creature; har givet og endnu opholder mig Legeme og Sjel, Øine, Øren og alle Lemmer, Hørnust og alle Sandser; dertil Klæder og Skoe, Mad og Drikke, Hus og Hjem, Hustru og Børn, Mark, Fæ og alt Godt; at han rigelig og daglig forsørger mig med al Nødtørst og Næring for dette Legeme og Liv, beskyrmer mig mod al Fare, og vogter og bevarer mig for alt Ondt; og alt dette af idel faderlig, guddommelig Godhed og Barmhjertighed, uden nogen min Fortjeneste og Værdighed: for alt hvilket jeg er skyldig at takke og prise ham, og at tjene ham dersor og være ham lydig. Det er viseligen sandt.

Hvad vil det sige, at Gud har skabt Himmelten og Jordten? 58.

Gud har skabt Himmelten og Jordten, det er: han har ved sin Almagt gjort, at hele Verden er blevet til.

1 Mos. 1. 1. I Begyndelsen skabte Gud Himmelten og Jordten.

Ps. 33. 9. Han talede, saa skælte det; han bød, saa stod det der.

Num. Vi sige, at Verden er skabt af Intet, og mene dermed, at der ikke forud var Noget, hvorfaf Gud kunde danne og indrette Verden.

Hvilken er den ypperste af Guds Skabninger paa Jordten? 59.

Den ypperste af Guds Skabninger paa Jordten er Mennesket, som Gud skabte i sit Billede, at det som et fornuftigt Væsen

skulde kjende ham, og i hans Samfund leve et evigt Liv i Hellighed og Salighed.

1 Mos. 1, 26. Gud sagde: lader os gjøre et Menneske i vort Billed, efter vor Lignelse.

60. Hvoraf bestaaer Mennesket?

Mennesket bestaaer af en udsædlig Sjel og et dødeligt Legeme.

Prob. 12, 7. Støvet maa komme til Jordens igjen, som det var før, og Anderen maa komme til Gud igjen, som gav den.

Matth. 10, 28. Frygter ikke for dem, som slæg Legemet ihjel, men kunne ikke slæg Sjelen ihjel.

Anm. 1. Menneskets Sjel har mange forskellige Evner, af hvilke her mærkes: Forstand eller Evne til at tænke og forstaae, og Villie eller Evne til at vælge og beslutte. Vi skulle besluite os paa, at vor Forstand kan blive uddannet og oplyst, og at vor Villie kan blive fast i det Gode.

Anm. 2. Menneskets Legeme er i det Helse langt fuldkommere end Dyrernes, og alene skiftet til at være Boldig og Redskab for den menneskelige Sjel. Vi skulle styrke og uddanne vort Legeme, at det kan være et velfunktet Redskab for Sjelen, og vogte os for, at det ikke besmittes og fordærves i Syndens Tjeneste.

Gives der andre fornuftige Skabninger end Menneskene?

61. Til Guds Skabninger høre ogsaa Englene, der ere mægtige Ander, hvilke Gud bruger som sine Tjenere. De høre til den usynlige Verden, men have flere Gange vist sig i legemlig Skikkelse her paa Jordens som Guds Sendebud til Menneskene.

Anm. Navnet Engle betyder Sendebud.

Hebr. 1, 14. Apostelen siger om Englene: Ere de ikke alle tjenende Ander, udsendte til Hjælp for dem, som skulle arve Salighed.

Ere alle Englene gode?

I Begyndelsen var alle Englene gode og hellige; men nogle af dem affaldt fra Gud, og blevе Guds og Menneskenes Fjender. Den øverste af disse onde Ander kaldes Djævelen eller Satan.

Matth. 13, 39. Jesus siger i Lignelsen om Klinten blandt Hveden: Fjenden, som saaede Klinten, er Djævelen.

2 Petr. 2, 4. Gud sparede ikke de Engle, som synede, men nedstyrtede dem til Helvede.

Joh. 8, 44. see Nr. 46.

Anm. 1. Djævelen forsøgte vore forste Forældre, og bragte derved Elendighed og Død over Menneskene, og han prøvede paa at forføre Jesus for at forhindre Menneskenes Frelse.

Anm. 2. Maar vi holde os til Gud, formaae de onde Ander Intet over os.

Rom. 8, 31. Et Gud for os, hvo kan da være imod os?

Eph. 6, 11. Især Guds fulde Rustning, at I kunne være mægtige til at modstaae Djævelens snedige Ansløb.

Hvad vil det sige, at Gud opholder Verden?

Gud opholder Verden, det er: han gjør ved sin Almagt, at Verden bestaaer. Uden Guds Opholdelse maatte alle skabte Ting forgaae.

Hebr. 1, 3. Han bærer alle Ting ved sin Krafts Ord.

Anm. 1. Gud opholder Verden saaledes, at han bevarer den samme Naturens Orden, og han vil blive ved hermed intil den yderste Dag, da Verdens nuværende Skikkelse skal forgaae.

1 Mos. 8, 22. Herren sagde, da Syndfloden var ophørt: Herfter skal, saalenge Jordens staer, Sod og Hest, Kulde og Hede, Sommer og Vinter, Dag og Nat ikke afslade.

Num. 2. At Gud forsørger sine levende Skabninger, og i Særdeleshed Menneskene, læres i disse Bibelsprog:

Ps. 145, 15, 16. Alles Dine vogte paa dig, og du giver dem deres Spise i sin Tid. Du oplader din Haand, og alt det, som lever, mætter du med Vel-behag.

Matth. 6, 26—30. Seer til fuglene under him-melen, de saae ikke, og hoste ikke, og fanke ikke i Lader, og Eders himmelstue Fader foder dem; ere I ikke meget mere end de? — Betragter Lilierne paa Marken, hvor-ledes de vore; de arbeide ikke, spinde ikke; men jeg siger Eder, at end ikke Salomon i al sin Herlighed var saa klædt som een af dem. Klæder da Gud saaledes det Gras paa Marken, som staer idag, men imorgen kastes i Øvnen, skulde han ikke meget mere klæde Eder, I lidet Troende!

Num. 3. Vi kunne ikke fortrøste os til Guds For-sorg, dersom vi ikke, efter Guds Befaling, ere flittige og arbeidsomme i vor jordiske Gjerning.

2 Thess. 3, 10—12. Dersom Nogen ikke vil arbeide, han bør ikke heller have Hode. Vi høre nemlig, at Nogle omgaaes usikkertiblandt Eder, og arbeide ikke, men tage sig unyttig Handel for. Saadanne byde og formane vi ved vor Herre Jesum Christum, at de arbeide i Stilhed og æde deres eget Brod.

64. Hvad er Guds Niemed med Verdens Opholdelse?

Gud opholder Verden, for at hans naadige Raadslutning angaaende Menneskenes Frelse kan blive fuldbyrdet, og han styrer Alt i Verden saaledes, at dette kan skee.

Num. 1. Gud styrer det onde i Verden saa- des, at det ogsaa maa tjene til at fremme hans visse og gode Hensigter, og Alt, hvad der ikke kan tjene der- til, forhindrer han.

1 Mos. 50, 20. Joseph sagde til sine Brødre: I tankte Ondt mod mig; men Gud tankte at vende det til det Gode.

Num. 2. Endog saa det, der synes os ubetydeligt, staer under Guds Styrelse, og Intet kan skee uden hans Villie eller Tilladelse.

Matth. 10, 29—31. Selges ikke to Spurve for een Penning? og ikke een af dem falder til Jorden uden Eders Faders Villie. Ja endog alle Eders Hovedhaare er talte. Frygter derfor ikke; I er bedre end mange Spurve.

Num. 3. Vi skulle fortrøste os til Guds For- syn, saa at vi taalmodigen høre hvad Gud paas- lægger os, i Forvisningen om, at Alt, hvad han til- stifter os, Medgang saavel som Medgang, sigter til vort sande Gavn.

Rom. 8, 28. Vi vide, at alle Ting tjene dem til Gode, som elses Gud.

1 Sam. 2, 7. Herren er den, som gjør fattig og gjør rigt, som nedtrykker og opholder.

Hebr. 10, 35, 36. Kaster ikke Eders Træmodighed bort, hvilken haver en stor Besønning; thi I have Taal- modighed behov, at naar I have gjort Guds Villie, I da kunne saae Forjattelsen.

Hvorledes skulle vi takke Gud, fordi han har skabt og ophol- der os?

Vi takke Gud retteligen for Livet, som han har givet og opholder os, maar vi bruge det i hans Tjeneste, og benytte hans naadige Foranstaltninger til vor Frelse.

Hebr. 12, 15. Seer til, at ikke Nogen forsømmer Guds Raades Tid.

Den anden Artikel.

Om Gjenlösningen.

66. Jeg troer paa Jesus Christus, Guds eenbaerne Son, vor Herre, som er undfangen af den Hellig Aand, født af Jomfru Maria, piint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begraven, nedfaren til Helvede, paa tredie Dag igjen opstanden fra de Døde, opfaren til Himmelset, siddende ved Gud Faders, den Almægtiges, hoire Haand, derfra han skal komme at domme Levende og Døde.

Det er: Jeg troer, at Jesus Christus, sand Gud, født af Faderen i Evighed, og tillige sandt Menneske, født af Jomfru Maria, er min Herre, som har gjenløst mig fortabte og fordømte Menneske, erhvervet og vundet mig fra alle Synder, fra Døden og fra Djævelens Magt, ikke med Guld eller Sølv, men med sit hellige, dyrebare Blod, og med sin uskyldige Lidelse og Død; paa det jeg skal være hans Egen, og i hans Rige leve under ham og tjene ham i evig Retfærdighed, Uskyldighed og Sælighed; ligesom han er opstanden fra Døden, lever og regerer i Evighed. Det er visseligen sandt.

A. Spaadommene om en Frelser.

67. Var det forud fundgjort, at Gud vilde frelse Menneskene? Gud havde fra Evighed besluttet at frelse Menneskene, og han fundgjorde denne sin naadige Beslutning baade strax efter Syndefaldet, og mange Gange sidenefter.

Eph. 1, 4. Gud udvalgte os i Christo, før Verdens Grundvold blev lagt.

68. Hviste ere de vigtigste Forjættelser og Spaadomme om en Frelser?

1. Den første Forjættelse om en Frelser var

Herrens Ord, at Qvinders Sæd skulde knuse Slangens Hoved.

1 Mos. 3, 15. Herren sagde til Slangen: Jeg vil sætte Djendstab mellem dig og Qvinden, mellem din Sæd og hendes Sæd; han skal knuse dit Hoved, men du skal stikke ham i Hælen.

2. To tusinde Aar efter den første Forjættelse 69. blev det forkyndt Abraham, at Frelseren skulde være af hans Afkom.

1 Mos. 22, 18. Herren sagde til Abraham: I din Sæd skulle alle Folk paa Jorden velsignes.

Anm. Disse samme Ord blev ogsaa sagte til Isak og Jakob, og saaledes blev det fundgjort, at Frelseren skulde fremgaae af det israelitiske Folk.

3. Forjættelsen om en Frelser blev gjentaget 70. til David, hvem det blev forkyndt, at een af hans Efterkommere skulle være Konge i et evigt Rige.

2 Sam. 7, 12. 13. Herren sagde til David ved Propheten Nathan: Maar dine Dage ere omme, og du hviller hos dine Fædre, da vil jeg oprise din Sæd efter dig, og jeg vil grundfæste hans Rige; han skal bygge et Huus for mit Navn, og jeg vil grundfæste hans Riges Throne evindelig. (Sammenlign hermed Engelens Ord, da han bebudede Jesu Fødsel. Luc. 1, 32. 33.)

4. Propheterne i den følgende Tid forkyndte 71. mangfoldige Spaadomme om Frelseren, om hans Person og hans Gjerning, om Stedet, hvor han skulle fødes, og om Tiden, naar han skulle komme.

Af disse Spaadomme ere følgende nogle af de mærkligste:

Ez. 9, 6. Et Barn er født os, en Son er givet os, og Herredommets skal være paa hans Skuldre, og

hans Navn skal kaldes Underlig, Raadgiver, voldige Gud, Evigheds Fader, Fredsbyrste.

Ez. 11, 1. 2. Der skal opgaae et Niis af Isai Stub, og en Dvist af hans Nodder skal bære Frugt. Stub, og en Dvist af hans Nodder skal bære Frugt. Og Herrens Land skal hvile paa ham, Viisdoms og Forstands Land, Raads og Stykkes Land, Kundslabs og Herrens Frygts Land.

Ez. 53, 5. Han er saaret for vores Overtroedelser, og knust for vores Misgjerninger; Straffen laae paa ham, at vi skulle have Fred, og vi havde faaet Angedom ved hans Saar.

Micha 5, 1. Du Bethlehem Ephrata! er du forliden til at være iblandt Judas Slægter? Af dig skal udgaae til at være en Herre i Israel, og hans Udgang er fra forrum, fra Evigheds Tage.

Haggai 2, 7—9. Da Templet var opbygt efter Hjemkomsten fra Babylon, sagde Propheten: Alle Folkes Hængsel skal komme, og jeg vil hylde dette Huus med Hellighed, siger den Høje Bebooth. Dette sidste Tempels Hellighed skal blive større end det førstes, og jeg vil give Fred paa dette Sted, siger den Høje Bebooth.

Sach. 9, 9. 10. Fryd dig saare, Dions Datter! raab med Glæde, Jerusalems Datter! see din Konge skal komme til dig, sagmodig og ridende paa et Ase, paa Asenindens unge Sole." Og han skal tale Fred til Hænnerne, og hans Herredomme skal være fra eet Hav til et andet, fra Floden til Jordens Ende.

Anm. 1. Da noget over fire hundrede Aar vare forløbne efter den sidste Prophet Malachias, fremstod Johannes den Døber for at berede Veien for Hælfseren, og han forkyndte, at nu var Himmeriges Rige kommen nær. Dette skete omrent fire tusinde Aar efter den første Forudsættelse.

Anm. 2. Da Jesus kom, var Forventningen en om en Hælfser almindelig iblandt Jøderne. Ogsaa til Hænnerne havde Forventningen udbredt sig. (Matth. 2. De Vise fra Østerland.)

B. Om Jesu Christi Person.

Hvem er Jesus Christus?

1. Jesus Christus er sand Gud, Far derens eenbaarne Søn, deelagtig med Fareren i det eneste guddommelige Væsen og i alle guddommelige Egenkaber. (See Nr. 56.)

Joh. 5, 19. 21. Jesus sagde: Hvilke Ting Faderen gør, de samme gør og Sonnen ligesaa. Ligesom Faderen opvækter Døde og gør levende, ligesaa gør og Sonnen levende hvilke han vil.

Joh. 5, 23. Jesus sagde: Alle skulle være Sonnen, ligesom de være Faderen.

Joh. 10, 30. Jesus sagde: Jeg og Faderen vi ere Eet.

Joh. 17, 5. Jesus sagde: Helliggør mig nu, Fader! med den Hellighed, som jeg havde hos dig før Verden var.

2. Jesus Christus er tillige sandt Menske, født af Jomfru Maria, med en menneskelig Sjel og et menneskeligt Legeme, men formedelst Undfangelsen af den Hellige Land ubesmittet af Synden.

Luc. 1, 35. Englen sagde til Jomfru Maria: Den Hellige Land skal komme over dig, og den Høiestes Kraft skal overskygge dig, derfor skal ogsaa det Hellige, som fødes af dig, kaldes Guds Søn.

Luc. 2, 52. Jesus forfremmedes i Viisdom og Alder og Maade hos Gud og Menneskene.

Anm. 1. Jesus, som var født uden Synd, blev ogsaa ved at være uden Synd, og gav os ved sit hellige Levnet et fuldkommen Mønster til Efterfølgelse.

Joh. 8, 46. Jesus sagde til sine Fjender: Hvo af Eder kan overbevise mig om nogen Synd.

1 Petr. 2, 22. Han havde ikke gjort Synd, og der blev ikke funden Svig i hans Mund.

Matth. 11, 29. Jesus sagde: Lærer af mig; thi jeg er sagmodig og ydmig af Hjertet.

Math. 16, 24. Jesus sagde: Vil Nogen komme efter mig, han skal fornægte sig selv, og tage sit Kors og følge mig.

Phil. 2, 5. Det samme Sind vare i Eder, som og var i Christus Jesus.

Anm. 2. I Jesus Christus er den guddommelige og den menneskelige Natur uadskillelige forenede, saa at han er Gud og Menneske i een Person.

74. Hvilke twende tilstande adskille vi i Jesu Christi Liv?

1. Til Jesu Christi Liv adskille vi hans Fornedrelses-Stand og hans Ophorelsese-Stand.

Phil. 2, 6—11. Christus Jesus, da han var i Guds Skikkelse, holdt han det ikke for et Rov at være Gud lig, men han forringede sig selv, idet han tog en Ljeners Skikkelse paa og blev Mennesker lig; og da han var funden i Skikkelse som et Menneske, foenedrede han sig selv, saa at han blev lydig til Døden, ja Korsets sig selv, saa at han blev hylig til Døden, ja Korsets Død. Derfor havør og Gud høit opbriet ham, og sjænket ham et Navn, som er over alle Navne, at i Jesu Navn skal hvert Kne bøie sig, deres i Himmelten og paa Jordens og under Jorden, og hver Tunge skal beljende, at Jesus Christus er en Herre til Gud Faders Ere.

75. 2. Til Jesu Christi Fornedrelses-Stand hører: hans Hødsel som Menneske, hans Liv her paa Jorden i Ringhed og Armod, hans Lidelser, hans Død og Begravelse. Al hans Fornedrelse var frivillig for vor Skyld.

Gal. 4, 4. Da Tidens Tylde kom, udsendte Gud sin Son, født af en Dvinde, født under Loven.

Math. 8, 20. Jesus sagde: Nære have Huler, og Himmelens fugle Reder, men Menneskens Son har ikke det, hvortil han kan helde sit Hoved.

2 Cor. 8, 9. Jesus Christus blev for Eders Skyld

fattig, da han var rig, paa det at I ved hans Fattigdom skulde blive rige.

Joh. 10, 11. 18. Jesus sagde: Jeg er den gode Hyrde; den gode Hyrde sætter sit Liv til for Saarene. Ingen tager det fra mig, men jeg sætter det til af mig selv.

Anm. Ikke alene paa Legemet udstod Jesus bittere Lidelser for vor Skyld, men ogsaa paa Sjelen.

Math. 26, 38. Jesus sagde i Gethsemane: Min Sjel er ganste bedrovet indtil Døden.

3. Til Jesu Christi Ophorelsese-Stand 76. hører: hans Opstandelse, hans Himmelfart, hans Sæde ved Faderens høire Haand, og hans Gjenskomst til Dommen.

Luc. 24, 26. Burde det ikke Christus at lide dette, og at indgaae til sin Herlighed.

Anm. 1. At Jesus satte sig ved Faderens høire Haand betyder, at han tog Deel med Faderen i guddommelig Herlighed og Herredomme. Da han er Gud og Menneske i een Person, er hans forklarede menneskelige Natur ogsaa delagtig i denne Magt og Herlighed.

Anm. 2. Jesu Nedfart til Helvede, eller de Afodsdes Opholdssted, fandt Sted imellem Fornedrelses-Standen og Ophorelsese-Standen.

1 Petr. 3, 19. Han gik bort og prædikede for Mændene, som vare i Forvaring.

C. Om Jesu Christi Gjerning.

Hvorfor kom Jesus Christus til Verden?

Jesus Christus kom ifølge Guds evige Kjærlighed til Verden for at frelse os fra Fortabelsen og føre os tilbage til Samfund med Gud, at vi kunne have et evigt Liv.

Joh. 3, 16. Saa ellsede Gud Verden, at han gav sin Son den enbaerne, at hver den, som troer paa ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv.

78. Hvordan har Jesus Christus udført denne sin Gjerning?

Jesus Christus har udført sin Gjerning til vor Frelse, idet han er blevet vor høieste Prophet, vor sande Ypperstepræst og vor evige Konge.

Anm. Frelserens Navn betegner hans Gjerning. Navnet Jesus betyder en Frelser. (Matth. 1, 21. Engelen sagde til Joseph: du skal kalde hans Navn Jesus, thi han skal frelse sit Folk fra deres Synd.) Jesus, thi han skal frelse sit Folk fra deres Synd. Navnet Christus eller Messias betyder den Salvede. I det gamle Testamente Tid salvedes baade Propheter og Ypperstepræster og Konger (see 1 Kong. 19, 16. 2 Mos. 28, 41. 1 Sam. 16, 13.) og Navnet Christus betegner altsaa Frelserens hele tredobbelte Embede.

79. Hvad vil det sige, at Jesus Christus er vor Prophet?

Jesus Christus har selv forkyndt Guds Raadslutning angaaende Synderes Frelse, idet han har lært om sig selv og sit Rige. Dette kalde vi hans prophetiske Gjerning.

Anm. 1. Jesus er den høieste Prophet; thi han er selv Sandheden og Verdens Lys.

Joh. 14, 6. Jesus sagde: Jeg er Veien og Sandheden og Livet; der kommer Ingen til Faderen uden ved mig.

Joh. 8, 12. Jesus sagde: Jeg er Verdens Lys; hvo som folger mig, skal ikke vandre i Mørket, men have Livets Lys.

Anm. 2. Jesus har stædæstet sin Være a. ved sine Undergjerninger;

Matth. 11, 2—5. Da Johannes den Døber fra sit Fængsel sendte to af sine Disciple til Jesus, og lod ham

spørge: Er du den, der skal komme, eller skulle vi vente en Anden? svarede Jesus: Gaar hen og forkyn der Johannes de Ting, som I høre og see: Blinde se og Halte gaae, Spedalske renses og Døve høre, Døde staae op og Evangelium prædikes for de Fattige.

Joh. 5, 36. Jesus sagde: de Gjerninger, som Faderen har givet mig at fuldkomme, disse Gjerninger, som jeg gør, vidne om mig, at Faderen har udsendt mig.

b. ved sine Spaadommene; Jesus forudsagde sin Lidelse og Død, sin Opstandelse og Himmelfart; Judas's Forræderi og Peders Fornægtelse; den Hellig Aands Udgivelse og sit Riges Udbredelse; Jerusalems Ødelæggelse, sin Gjenkomst og Verdens Ende.

Hvad vil det sige, at Jesus Christus er vor Ypperstepræst? 80.

Jesus Christus har ved sin uskyldige Lidelse og Død forsonet os med Gud, og derved gjenløst os fra Synden og Doden og Djævelens Magt. Derfor kalde vi ham vor Ypperstepræst.

Matth. 20, 28. Jesus sagde: Menneskens Son er ikke kommen for at lade sig tjene, men for at tjene og give sit Liv til en Gjenlösung for Mange.

Hebr. 9, 11, 12. Da Christus kom som en Ypperstepræst for det tilkommende Gode, gik han ikke med Blod af Bulle eller Kalve, men med sit eget Blod ind i Helligdommen, og fandt en evig Forløsning.

Anm. 1. Jesu Lidelse og Død var uskyldig eller uforstyrdt; thi hans Liv var fuldkommen helligt. (See Nr. 73. Anm. 1.). Selv havde han ingen Synd, men han har al Verdens Synd.

Anm. 2. Efter Guds Besaling i Moseloven blev der i det gamle Testamente Tid bragt mange Offere i Helligdommen for Folgets Synder. Det mærligste var det, der bragtes hyertolar paa Forsoningsdagen, da Ypperstepræsten gik ind i det Allerhelligste og stæn-

lede Offerdyrets Blod paa Maadestolen. Disse Offere skulle være Forbillede paa det fuldgyldige Forsøningsoffer, som Jesus bragte, idet han hengav sig selv i Doden, og udgjod sit Blod for os paa Korset.

81. Hvad vil det sige, at Jesus Christus er vor Konge?

Jesus Christus, som døde for vores Synder, er igjen opstanden og lever i Evighed som sine Troendes aandelige Konge, der beskytter sin Menighed paa Jorden, og giver os et evigt Liv med sig i sit Rige.

Joh. 18, 36. 37. Da Pilatus spurgte Jesus, om han var Jordernes Konge, svarede han: mit Rige er ikke af denne Verden. Og da Pilatus efter spurgte, om han ikke dog var en Konge, svarede han: du siger det, jeg er en Konge. Deg er dertil holdt, og dertil kommen jeg fra Verden, at jeg skal vidne om Sandheden. Hver den, som er af Sandheden, hører min Rost.

Math. 28, 18—20. Jesus sagde: mig er given al Magt i Himmelten og paa Jorden. Gaar derfor hen og lærer alle Folk, og dober dem i Navnet Faderens og Sonnens og dens Hellig Hånds. Og lærer dem at holde alt det, jeg har befælet Eder. Og see jeg er med Eder alle Dage indtil Vordens Ende.

Joh. 10, 28. Jesus sagde: Jeg giver Mine et evigt Liv, og de skulle ingenlunde fortæbes, og Ingen skal rive dem af min Haand.

Num. 1. Som Konge fortsætter Jesus Christus sin prophetiske og højprestelige Gjerning, idet han lader sit Ord forkynde i Verden, og som vor Talsmand hos Faderen træder frem for os.

Math. 28, 19. see ovenfor.

Luc. 24, 47. Jesus sagde, at der i hans Navn skulle predikes Omvendelse og Syndernes Forladelse for alle Folk.

1 Joh. 2, 1. 2. Dersom Nogen synder, have vi en Talsmand hos Faderen, Jesum Christum den Retfærdige, og han er en Forsoning for vores Synder, dog ikke alene for vore, men ogsaa for den_ganske Verdens.

Hebr. 7, 24. 25. Han har et usorgængeligt Præstesdømme, dersi han bliver til evig Lid; hvorfor han og kan fuldkommelig gjøre dem salige, som kommer til Gud formedst ham, efterdi han lever altid til at træde frem for dem.

Num. 2. Vi kunne ikke troste os ved Jesu Forsøningsdød, dersom vi ikke ville leve under ham som vor Konge og tjene ham som hans Folk; thi han har gjenloft os, paa det at vi skulle være hans Egne.

Tit. 2, 14. Jesus Christus gav sig hen for os, at han maatte forløse os fra al Uretfærdighed, og rense sig et Ejendomsfolk, nidskert til gode Gjerninger.

Rom. 6, 18. Frigjorte fra Synden ere I blevne Retfærdighedens Djæle.

Num. 3. Christus skal engang komme at domme Levende og Døde. Da vil han lade Fordommeren udgaae over dem, som forsøgte Maadens Lid og ikke søgte Frelse ved ham; men sit Folk vil han tage til sig i sin Herlighed.

Ap. Gj. 17, 31. Gud havde sat en Dag, paa hvilken han vil dømme Dorderige med Retfærdighed ved en Mand, hvilken han har bestillet dertil, og gjort det bevisligt for Alle, idet han opreste ham fra de Døde.

1 Cor. 4, 5. Dommer ikke Noget før Tiden, indtil Herren kommer, som skal føre for Lyset det, som er hjult i Mørket, og aabenbare Hjerternes Raad.

Math. 12, 36. see No. 49.

Rom. 2, 6. see No. 15.

Math. 25, 31—34. 41. Naar Menneskens Søn kommer i sin Herlighed, og alle hellige Engle med ham, da skal han sidde paa sin Herligheds Throne; og alle Folkslag skulle forsamles for ham; og han skal stille dem fra hverandre, ligesom en Hyrde stiller Saarene fra Bulklene. Og han skal stille Saarene ved sin højre Side, men Bulklene ved den venstre. Da skal Kongen sige til dem ved den højre Side: kommer hld min Faders Besignede! arver det Rige, som Eder er beredt fra Verdens

Grundvold blev lagt. — Og han skal sige til dem ved den venstre Side: gaaer bort fra mig, I Forbandede! i den evige Ald, som er beredt Djævelen og hans Engle.

Marc. 9, 46. Deres Ord dser ikke, og Alden udsukkes ikke.

Anm. 4. Dommens Dag skal ogsaa være denne Verdens yderste Dag. Naar denne Dag kommer, veed intet Menneske.

2 Petr. 3, 10. 13. Herrens Dag skal komme som en Tyv om Natten, paa hvilken Himmelne skulle forgaae med stort Bulder, men Elementerne skulle komme i Brand og oploses, og Jorden og Alt, hvad der er paa den, skal opbrændes. Men vi forvente efter hans Forsettelse en ny Himmel og en ny Jord, i hvilke Retfærdighed boer.

Matth. 25, 13. Vaager derfor; thi I vide hverken Dag eller Time, paa hvilken Menneskens Son kommer.

Den tredie Artikel.

Om Helligjørelsen.

82. Jeg troer paa den Hellig Aand; den hellige almindelige Kirke, de Helliges Samfund; Syndernes Forladelse; Kjødets Opstandelse og det evige Liv.

Det er: Jeg troer, at jeg ikke af egen Fornuft eller Kraft kan troe paa Jesus Christus, min Herre, eller komme til ham; men den Hellig Aand har kaldet mig ved Evangelium, har oplyst mig med sine Gaver, har helliget og opholdt mig i den rette Tro; ligesom han kalder, samler, oplyser, helliger den hele Christenhed paa Jorden, og holder den ved Jesus Christus i den rette eneste Tro; i hvilken Christenhed han daglig forlader mig og alle Troende al Synd rigeligen; og paa den yderste Dag skal han opvække mig og alle Døde, og give mig med alle Troende i Christus et evigt Liv. Det er visselegent sandt.

Den tredie Artikel.

Hvem er den Hellig Aand?

Den Hellig Aand er den tredie Person i Treenigheden, delagtig med Faderen og Sonnen i det eneste guddommelige Væsen og i alle guddommelige Egenskaber. (See No. 56).

1 Cor. 2, 10. 11. Aanden randsager alle Ting, ogsaa Guds Dybheder. Hvilket Menneske veed det, der er i Mennesket, uden Menneskets Aand, som er i ham? Saa veed og Ingen det, som er i Gud, uden Guds Aand.

1 Cor. 3, 16. Vide I ikke, at I ere Guds Tempel, og Guds Aand boer i Eder?

Hvad er den Hellig Aands Gjerning?

Den Hellig Aand virker i os, at vi funne troe paa Jesus Christus og komme til ham, saa at vi tilligemed alle Troende funne blive delagtige i Syndernes Forladelse og det evige Liv.

Anm. 1. Derfor handles i den tredie Artikel om disse tre Stykker: A. De Troendes Samfund eller den christelige Kirke; B. Syndernes Forladelse formedelt Troen; og C. Legemets Opstandelse og det evige Liv.

Anm. 2. Uden den Hellig Aands Gjerning vilde Christi Gjerning ikke komme os til Gode, efterdi vi ikke ved vor egen Fornuft eller Kraft kan troe paa Jesus Christus eller komme til ham.

1 Cor. 12, 3. Ingen kan kalde Jesum Herre uden ved den Hellig Aand.

A. Den christelige Kirke.

Hvad er den christelige Kirke?

Bed den Hellig Aands Virksomhed er der og skal altid være en christelig Kirke, det er: de Troendes Samfund, som ved Ordet og Sacramenterne ere forbundne med hverandre og med Kirkens Hoved Jesus Christus.

Math. 16, 18. Jesus sagde: Hervedes Porte skulle ikke faae Overhaand over min Menighed.

Eph. 4, 4—6. Et Legeme og een Aland, ligesom I og ere kaldede til et Haab i Eders Kald; een Herre, een Tro, een Daab, een Gud og Alles Fader, som er over Alle, og ved Alle og i Eder Alle.

Col. 1, 18. Christus er Legemets Hoved, nemlig Menighedens.

Anm. 1. Kirken er een; thi alle de Troende udgjøre eet Samfund; den er hellig formedelst Forbindelsen med Christus og Helliggjørelsen ved den Hellig Aland; derfor kaldes ogsaa Kirken de Helliges Samfund. Kirken kaldes almindelig, fordi den skal udstætte sig til alle Jordens Slægter.

Math. 8, 11. Mange skulle komme fra Øster og Vester, og sidde tilbords med Abraham, Isak og Jakob i Himmeriges Rige.

Joh. 10, 16. Jesus sagde: Jeg har andre Saar, som ikke ere af denne Sti; dem vor det mig og at føre dit, og de skulle høre min Rost, og der skal blive een Hjord, een Hyrde.

Anm. 2. Endstjndt Kirken er een, taler man dog ofte om flere Kirker, fordi Kirken her paa Jordene er deelt i flere mindre Samfund, som i enkelte Stykker afgive fra hinanden i Lærdommen, saasom den katholske, den reformerte, den lutherske Kirke.

Anm. 3. Man bruger underliden Navnet Christi Kirke eller Christenheden om alle dem tilsammen, som udvortes bekjende sig til Christendommen; men Mange af disse høre ikke til den sande Kirke, som er de Troendes Samfund.

Math. 7, 21. Ikke Enhver, som siger til mig: Herrel Herre! skal indgaae i Himmeriges Rige; men den, som gør min Faders Willie, som er i Himmelene.

2 Tim. 2, 19. Herren kjender Sine.

B. Syndernes Forladelse.

Hvorledes virker den Hellig Aland Syndernes Forladelse? 86.

Den Hellig Aland virker Troen paa Jesus Christus, og delagtigjør os derved i Syndernes Forladelse.

Anm. Jesus Christus har erhvervet os Syndernes Forladelse, idet han gav sig hen til Forsoning for al Verdens Synder (see No. 80.); men Jesu Christi Fortjeneste kommer os ikke til Gode, uden naar vi troe paa ham (see No. 84.)

Ap. Gj. 10, 43. Hver den, som troer paa Jesus Christus, skal faae Syndernes Forladelse ved hans Navn.

Hvad er det at troe paa Jesus Christus?

At troe paa Jesus Christus er at henvise os til ham som vor Frelser, saa at vi med underlig Fortrøstning tilegne os hans Fortjeneste.

Anm. Ved Troen blive vi retfærdiggjorte for Gud, det er: al vor Synderstyd bliver ophevet, og vi faae Guds Velbehag. Dersor giver Troen os Fred med Gud og Kristmodighed.

Rom. 3, 23—24. Alle have syndet, og dem fattes Anfe for Gud; og de blive retfærdiggjorte uforstyrldt af hans Raade ved den Forlossning, som er i Christo Jesu, hvilken Gud haver fremstillet til en Forsoning formedelst Troen paa hans Blod.

Gal. 2, 16. Vi vide, at et Menneske ikke bliver retfærdiggjert af Lovens Gjerninger, men ved Jesu Christi Tro.

Rom. 5, 1. Retfærdiggjorte ved Troen have vi Fred med Gud ved vor Herre Jesum Christum.

Rom. 8, 33, 34 Hvo vil anklage Guds Udvælgte? Gud er den, som retfærdiggjør. Hvo er den, som fordammer? Christus er den, som er død, ja meget mere, som og er opreist, som og er ved Guds høje Haand, og træder frem for os.

88. Hvorledes kan et Menneske komme til Troen paa Jesus Christus?

Ingen kan komme til Troen paa Jesus Christus uden ved den Hellig Aands Maade, som kalder og oplyser.

89. Hvad vil det sige, at den Hellig Aand kalder?

Den Hellig Aand virker med Evangeliet, som forkynnes i Verden, og kalder eller indbyder derved Menneskene til at komme til Christus.

Nom. 10, 14, 17. Hvorledes skulle de troe paa den, om hvem de ikke havde hørt? men hvorledes skulle de høre, uden der er Nogen, som prædiker. Altfaa kommer Troen derved, at man hører; men at man hører, seer ved Guds Ord.

Anm. 1. Gud har ved alle sine Tilstilletser Menneskenes Frelse for Vie (See No. 64), og søger paa mange Maader at vække dem til Eftertanke, og berede dem til at agte paa Kaldelsen ved Evangeliet.

Joh. 6, 44. Jesus sagde: Ingen kan komme til mig, uden Faderen, sem mig udfendte, drager ham.

Anm. 2. Det er Guds naadige Willie, at Alle skulle faae Adgang til Frelsen, og han lader derfor sit Kald ved Evangeliet udgaae videre og videre i Verden, hvor han efter sin Viisdom finder for godt.

1 Tim. 2, 4. Gud vil, at alle Mennesker skulle blive salige og komme til Sandheds-Erfjendelse.

Matth. 24, 14. Guds Riges Evangelium skal prædikes i den ganske Verden til et Vidnesbyrd for alle Folk.

Anm. 3. Mange af dem, der ere kaldede, faae dog ikke Deel i Frelsen, fordi de ikke følge Kaldet.

Matth. 22, 14. Mange ere kaldede, men faa udvalgte.

Luc. 14, 16—24. Lignelsen om den store Madvare.

90. Hvad vil det sige, at den Hellig Aand oplyser?

Dem, der agte paa Kaldet, oplyser den Hellig

Aand ved Guds Ord, eller virker i dem Erfjendelse baade af deres Synder og af Guds Maade, og fører dem saaledes til Omvendelse og Tro.

2 Cor. 4, 6. Gud, som sagde, at Lyset skulde sinne frem af Mørket, har ogsaa ladet det sinne i vores Hjerner til at oplyse Kundskaben om Guds Herlighed i Jesu Christo.

Anm. Til Omvendelse høre disse to Stykker:

1. at erkjende og oprigtigt angre sine Synder, og 2. alvorlig at vende sig til Gud og trachte efter Maade. Uden en alvorlig Omvendelse kan Troen, som er Tilegnelse af Maaden (No. 87.), ikke finde Sted.

Luc. 5, 31. 32. Jesus sagde: De Karle have ikke Læge behov, men de, som lide ilde. Jeg er ikke kommen at kalde Retfærdige, men Syndere til Omvendelse.

Ap. Gj. 3, 19. Fatter et andet Sind, og vender om, at Eders Synder maa være udslættede.

2 Cor. 7, 10. Bedrøvelsen efter Gud virker Omvendelse til Salighed, som ikke fortrydes; men Verdens Bedrøvelse virker Død.

Luc. 15. Lignelsen om den forlorne Søn.

Hvad virker den Hellig Aand i os formedest Troen?

91.

Den Hellig Aand virker i os formedest Troen, at vi hellig gjør es, eller mere og mere gaae frem i Hellighed.

1 Thess. 4, 7. Gud kaldte os ikke til Ureenhed, men til Helligjørelse.

Phil. 1, 6. Jeg er fuldestigen forsikkret om, at han, som begyndte den gode Gjerning i Eder, vil fuldføre den indtil Jesu Christi Dag.

1 Cor. 6, 11. I ere aftvattede, I ere helligjorte, I ere retfærdiggjorte ved den Herres Jesu Navn og ved vor Guds Aand.

Anm. 1. Da det er formedelst Troen at Helliggjørelsen virkes, kaldes et helligt Levnet Troens Frugt, og den sande Tro kaldes en levende Tro. Den sande Tro kan ikke være en død Tro.

Jac. 2, 18. 26. Mis mig din Tro af dine Gjerninger.— Thi ligesom Legemet er dødt uden Blod, saaledes er og Troen død uden Gjerninger.

Anm. 2. Fortræflingen til den Hellig Blods Bisstand skal give os Mod til at stridte mod al Synd og Fristelse og lægge Bind paa Fremgang i det Gode.

2 Cor. 7, 1. Efterdi vi have saadanne Forjættelser, I Elstelige! saa lader os rense os selv fra al Kjædets og Blods Besmittelse, og fuldende vor Helliggjørelse i Guds Frygt.

Phil. 3, 12—14. Ikke at jeg haver allerede grebet det, eller er allerede fuldkommen; men jeg jager derefter, om jeg dog kan gøre det, efterdi jeg og er greben af Christus Jesus. Brodre! jeg agter ikke mig selv at have grebet det; men Det gør jeg: forglemmende hvad der er bagved, og rekende efter det, som er foran, iles jeg mod Blaalet, til det Klenodie, som hører til Guds Kald herovenfra i Christus Jesus.

Anm. 3. De tre Stykker: Kaldelsen, Oplysningen og Helliggjørelsen ere i Livet ikke adskilte saaledes, at det ene hører op, hvor det andet begynder; men Gud bliver ved at kalde og oplyse og helligjøre os, at vi mere og mere maae vende os fra Synden til Gud, at vor Tro stedse maa blive mere fast og levende, og at vor Levnet mere og mere maa blive et helligt Levnet i Kjærlighed.

C. Legemets Opstandelse og det evige Liv.

92. Hvorfor hører Karen om Opstandelsen og det evige Liv til Karen om den Hellig Blod?

Alle Mennesker skulle vel opståae og blive ved at være til efter Døden; men fun de, der ved

den Hellig Blods Blaade bevares i Troen paa Jesus Christus, kunne haabe en glædelig Opstandelse og et saligt Liv i Evigheden.

Nom. 8, 11. Dersom hans Blod, der opreste Jesum fra de Døde, boer i Eder, da skal han, som opreste Jesum fra de Døde, levendejøre ogsaa Eders døde. Lige Legemer formedelst fin Blod, som boer i Eder.

Hvad vil det sige, at vore Legemer skulle opstaae?

93.

Vore Legemer skulle vel døe; men Christus vil igjen kalde dem frem til Liv, frie for al jordisk Ufuldkommenhed, saa at Sjelen evig skal være forenet med sit herliggjorte Legeme.

Joh. 11, 25. Jesus sagde: Jeg er Opstandelsen og Livet; hvo som troer paa mig, om han endog dør, skal han dog leve.

Joh. 5, 28. 29. Den Time kommer, paa hvilken alle de, som ere i Gravene, skulle høre Guds Sons Ros, ðg de skulle gaae frem, de, som have gjort godt, til Livsens Opstandelse, men de, som have gjort ondt, til Dommens Opstandelse.

1 Cor. 15, 42—44. Det saaes i Forkrænkelighed, det opstaar i Uforkrænkelighed; det saaes i Vanare, det opstaar i Herlighed; det saaes i Skræbelighed, det opstaar i Kraft; der saaes et sandseligt Legeme, der opstaar et aandeligt Legeme.

Phil. 3, 20. 21. Vort Borgerskab er i Himmelne, hvorfra vi og forvente Frelseren, den Herre Jesus Christus, som skal forvandle vor Fornedrelsес Legeme, til at vorde ligedannet med hans Herligheds Legeme.

Hvad er det evige Liv?

94.

Det evige Liv, som Christus vil give sine Troende, er en herlig og salig Tilstand, hvor der ikke mere skal være nogen Synd eller Sorg, men evig Fred og Glæde i Jesu

Christi og de hellige Engles og alle Sæliges Samfund. (Sm. Nr. 81. Num. 3.)

Joh. 17, 24. Jesus sagde: Fader! jeg vil, at de, som du har givet mig, skulle være hos mig, hvor jeg er, at de maae stue den Herlighed, som du har givet mig.

Abenb. 21, 4. Gud skal aftsørre hver Taare af deres Sine, og Doden skal ikke være mere, ei heller Sorg, ei heller Strig, ei heller Pine.

Matth. 25, 34. see Nr. 81.

Num. 1. Allerede her have vi i Samfundet med Christus det evige Liv; men her kan Freden og Glæden ikke være fuldkommen; thi her er endnu Strid og Sorg.

Joh. 3, 36. Hvo som troer paa Sænnen, haver et evigt Liv.

1 Tim. 6, 12. Strid Troens gode Strid; grib det evige Liv, til hvilket du og er kaldet.

Num. 2. Haabet om det evige Liv skal trøste os under dette Livs Lidelser, og opmunstre os til Bestandighed i det Gode.

Rom. 8, 18. Jeg holder for, at den nærværende Tids Lidelser ere ikke at agte mod den Herlighed, som skal aabenbares vaa os.

2 Kor. 4, 17. 18. Vor Trængsel, som er stukket og let, slaffer os en over al Maade stor, evig Vægt af Herlighed, idet vi ikke ansee de synlige Ting, men de usynlige; thi de synlige ere timelige, men de usynlige ere evige.

Gal. 6, 9. Maar vi gjøre det Gode, da lader os ikke blive trætte; thi vi skulle og høste i sin Tid, saa fremt vi ikke forsage.

Abenb. 2, 10. Vor tro indtil Døden, saa vil jeg give dig Livsens Krone.

Tredie Hovedstykke.

Fader vor.

Hvad er det at bede?

Det er at bede, naar vi samle vort Sind fra al Afspredelse, og henvende det til Gud, og tale til ham, hvad enten det seer med lydelige Ord eller stille i vort Hjerte.

Num. Det er altsaa Bon, baade naar vi bede Gud om et eller andet Gode, og naar vi takke ham for hans Belgjerninger, og naar vi love og prise ham (see Nr. 22).

Matth. 6, 6. Maar du beder, da gak ind i dit Kammer, og luk din Dør, og bed til din Fader, som er i Løndom; og din Fader, som seer i Løndom, skal betale dig aabenbare.

Phil. 4, 6. 7. Bærer ikke bekymrede for Noget, men lader i alle Ting Eders Begjeringer komme frem for Gud i Bon og Vaakaldelse med Talsigelse. Og Guds Fred, som overgaer al Forstand, skal bevare Eders Hjerter og Eders tanker i Christo Jesu.

Eph. 5, 20. Siger altid Gud og Faderen Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Christi Navn.

Ps. 118, 1. Takker Herren; thi han er god, og hans Mislundhed varer evindelig.

Ps. 103, 1. 2. Min Sjel, lov Herren, og Alt, hvad i mig er, love hans hellige Navn! Min Sjel lov Herren, og glem ikke alle hans Belgjerninger.

Hvilken er den bedste Bon?

Den bedste Bon er Fader vor, den Bon, som Jesus Christus selv har lært os. Den skulle vi derfor ofte bede, og vi skulle bruge den som en Anvisning til at bede ret.

Num. 1. Den Bon Fader vor indeholder fortelis-
gen Alt hvad vi have at bede om; den lærer os,
at vi spnemmeligen skulle bede om de aandelige
Goder, og at vi ikke alene skulle bede for os selv,
men ogsaa for Andre.

Num. 2. At vi skulle bede for Andre, eller gjøre
Forbon, lærer ogsaa i dette Sprog:

1 Tim. 2, 1—3. Jeg formaner først for alle Ting,
at der gjøres ydmygelige Begjeringer, Bonner, For-
bonner, Taffigeler for alle Mennesker, for Konger og
for alle dem, som ere i Hoibed; at vi maae leve et ro-
ligt og stille Levnet i al Gudfrygtighed og Erbarhed;
thi dette er godt og behageligt for Gud vor Fresser.

97. Fader vor, du som er i Himmelnen!

Det er: Gud vil dermed tilskynde os, at vi skulle
troe, han er vor rette Fader og vi hans rette Børn,
paa det vi trosteligen og med fuld Tillid skulle bede
ham som hjere Born deres hjere Fader.

Num. Vi ere ikke af Naturen Guds hjere Born,
men formedes af Jesu Christus, som har forsonet
os med Gud. Dersor kunne vi heller ikke bede med
fuld Tillid som hjere Born deres hjere Fader, uden
naar vi bede i Jesu Navn.

Eph. 3, 12. I Jesu Christo vor Herre have vi
Frimodighed og Adgang med Tillid ved Kroen paa ham.

Rom. 8, 15. 16. I annammede ikke en Trældoms-
Aand etter til Frygt; men I annammede en sonlig Ud-
kaarelses Aand, i hvilken vi raabe: Abba, Fader! Denne
Aand vñder med vor Aand, at vi ere Guds Børn.

Joh. 16, 23. Jesus sagde: Sandelig, sandelig siger
jeg Eder, at hvadsomhelst I bede Faderen om i mit
Navn, skal han give Eder.

Den første Bon.

98. Helliget vorde dit Navn!

Det er: Guds Navn er vel i sig selv helligt;

men vi bede i denne Bon, at det ogsaa maa vorde
helligt hos os.

Hvorledes skeer det?

Vaar Guds Ord læres puurt og reent, og vi
ogsaa leve helligen som Guds Børn derefter: dertil
hjelp os, hjere Fader i Himmelnen! Men hvo der
lærer og lever anderledes, end Guds Ord lærer,
han vanhelliger Guds Navn iblandt os: derfra be-
var os, himmelske Fader!

Num. At Guds Navn er os helligt i vort
Hjerte, skal kjendes verpa, at vi føre et helligt
Levnet i Ord og Gjerning; og et helligt Levnet er
et Levnet efter Guds Ord.

Ps. 119, 9—11. Hvorved skal en Ung holde sin
Sti reen? Derved at han holder sig efter dit Ord. Jeg
gjemte dit Ord i mit Hjerte, paa det jeg ikke skal synde
imod dig.

Ps. 119, 105. Dit Ord er en Lyzte for min Tod,
og et Lys paa min Sti.

Den anden Bon.

Tilkomme dit Rige!

99..

Det er: Guds Rige kommer vel uden vor Bon
af sig selv; men vi bede i denne Bon, at det og-
saa maa komme til os.

Hvorledes skeer det?

Vaar den himmelske Fader giver os sin Hellig
Aand, saa at vi ved hans Vlaade troe hans hellige
Ord, og leve gudeligen, her i Tiden og hisset i
Evigheden.

Num. Jesus Christus har oprettet Guds Rige
blant Menneskene (see Nr. 81), og dette Rige skal
udbrede sig mere og mere, indtil det til sidst fuld-
endes i Herlighed. Vi bede, at dette Rige i Sand-
hed maa komme til os, saa at Jesus Christus, vor
Konge, hersker i os, og giver os sine gode Gaver
her og hisset.

Luc. 17, 21. Guds Rige er inden i Eder.

Rom. 14, 17. Guds Rige er Rettsfærdighed og Fred og Glæde i den Hellige Aaland.

Den tredie Bon.

100. Skee din Villie, som i Himmelten, saaledes og paa Jorden!

Det er: Guds gode, naadige Villie skeer vel uden vor Bon; men vi bede i denne Bon, at den ogsaa maa skee hos os.

Hvorledes skeer det?

Naar Gud forsyrrer og forhindrer alle onde Anslag og Idretter, som ikke ville lade os hellige hans Navn og ikke lade hans Rige komme, hvilket er Djævelens, Verdens og vort Kjøds Villie; men styrker og bevarer os faste i hans Ord og Tro indtil vor Ende; dette er hans naadige, gode Villie.

Anm. Guds Villie er den bedste; derfor bede vi Gud, at han vil give os et saadant Sind, at vi gjerne gjøre hvad han vil, og med Hengivenhed lide hvad han vil.

Hebr. 13, 21. Gud befæste Eder i al god Gjerning til at gjøre hans Villie, og han virke i Eder det, som er velbehageligt for ham selv, ved Jesus Christus.

Luc. 22, 42. Jesus bad: Fader! skee ikke min, men din Villie.

Den fjerde Bon.

101. Giv os idag vort daglige Brød!

Det er: Gud giver dagligt Brød, ogsaa vel uden vor Bon, endog til alle onde Mennesfer; men vi bede i denne Bon, at han vil lade os paastjonne det og ammamme vort daglige Brød med Taksigelse.

Hvad forstaaes da ved dagligt Brød?

Alt hvad der hører til Legems Næring og Nødterft, saasom Mad, Drille, Klæder, Skoe, Huus, Hjem, Mark, Sa, Penge, Gods, from Mætesfælle,

fromme Børn, fromt Tyende, fromme og trofaste Overherrer, godt Regimenter, godt Veirlig, Fred, Sundhed, Tugt, Venre, gode Venner, trofaste Naaboer, og deslige.

Anm. 1. I denne Bon indbefatte vi alle vores jordiske Hornsdenheder. Vi bede ikke om Rigdom og Overflod, men kun om det, som vi have behov, og derfor om et skjonsomt og nsisomt Hjerte. (Nr. 18 Anm. og Nr. 43.)

Ordspr. 30, 8. Giv mig ikke Armod eller Rigdom, men uddel til mig mit bestilkede Brød.

1 Tim. 6, 6—8. Vistnok er Guds frygt med Osomhed en stor Binding. Thi vi have Intet bragt med til Verden, det er da aabenbart, at vi ei heller kunne bringe Noget ud deraf. Men naar vi have Fede og Klæder, skulle vi dermed lade os nsie. Men de, som ville vorde rige, falde i Fristelse og Snare, og mange daarlige og stadelige Begjeringer, som nedsanke Menneskene i Ødelæggelse og Fordærvelse; thi Pengegjerrighed er en Rod til alt Ondt.

Anm. 2. Vi bede vor himmelske Fader, at han idag vil give os det daglige Brød; thi vi ville imorgen efter bede ham derom, og ikke plage os med nængstelige Bekymringer for den Dag imorgen.

Matth. 6, 33, 34. Søger først Guds Rige og hans Rettsfærdighed, saa skulle og alle disse Ting tillægges Eder. Belymrer Eder derfor ikke for den anden Morgen; thi den Dag imorgen skal belymre sig for sit Eget. Hver Dag haver nok i sin Plage.

Anm. 3. Vi skulle arbeide for at faae det dagslige Brød (Nr. 63 Anm. 3); men det er dog Gud der giver os det; thi uden hans Belsignelse er alt vort Arbeide forgjæves.

Pf. 104, 14. Han lader Græs groe for Øvaget og Urter til Menneskenes Æjeneste, at han maa fremfore Brød af Jorden.

Anm. 4. Naar Gud giver os Mere, end vi have behov til Legemets Næring og Nødtørst, maae vi dog ikke ødse dermed, men bruge det til Gavn for os selv og Andre; og vi skulle vugte os for at misbruge det til Umaadelighed i Mad og Drifte, der er forærvelig baade for Sjel og Legeme.

Doh. 6, 12. Sanker de overblevne Stykker tilsammen, at Intet forlommes.

Luc. 21, 34. Vogter Edter, at Edters Hjerter ikke nogen Tid besvares med Fraadsret og Drukkenstab.

Den femte Bon.

102. Og forlad os vor Skyld, som og vi forlade vore Skyldnere!

Det er: Vi bede i denne Bon, at den himmelske Fader ikke vil see hen til vor Synd, og ikke derover forskyde vor Bon; thi vi ere Intet værd af det, som vi bede om, have heller ikke fortjent det; men at han vil give os det altsammen af Maade; thi vi synde daglig meget, og fortjene vel idel Straf; saa ville vi da ogsaa igjen af Hjertet tilgive og gjerne gjøre dem vel, som forsynde sig imod os.

Anm. Vi synde daglig; derfor have vi nødig daglig at bede vor himmelske Fader, at han vil forlade os vor Skyld; og vi skulle da ogsaa daglig tilgive vor Næste hvad han kan have forseet sig imod os, og ikke gjemme Brede eller Bitterhed i vort Sind.

Eph. 4, 26. Bliver I vrede, da synder ikke; Solen gaae ikke ned over Eders Fortornelse.

Math. 6, 14. 15. Forlade I Menneskene deres Overtrædelser, saa skal Eders himmelske Fader og forlade Edter; men forlade I ikke Menneskene deres Overtrædelser, saa skal Eders Fader ikke heller forlade Edters Overtrædelser.

* Math. 18, 21—35. Lignelsen om den gjeldbundne Tjener.

Den sjette Bon.

Og led os ikke i Fristelse!

103.

Det er: Gud frister vel Ingen; men vi bede i denne Bon, at Gud vil beskyrme og bevare os, paa det Djævelen, Verden og vort Kjød ikke skal bedrage os, eller forføre os til Vanstro, Fortvivelse og anden stor Skjændsel og Last, og hvis vi anfagtes dermed, at vi dog til sidst maae vinde og beholde Seier.

Anm. 1. Vi kunne her i Verden ikke undgaae Fristelser; vort Liv maa derfor være en Strid; men vi bede Gud, at han vil styrke os i vor Svaghed, at vi kunne seire i Striden.

Eph. 6, 13. Taget Guds fulde Rustning paa, at I kunne gjøre Modstand paa den onde Dag og bestaae efterat have overvundet Alt.

Phil. 4, 13. Jeg formaer Alt i Christus, som gjør mig sterk.

2 Tim. 4, 7. Jeg har stridt den gode Strid, fuds kommet Lovbet og bevaret Troen.

Anm. 2. Denne Bon paaminder os om, at vi ikke skulle hengive os til aandelig Senv og Sikkerhed, men være arvaagne.

Matth. 26, 41. Vaager og beder, at I ikke skulle falde i Fristelse! Landen er vel redebon, men Kjødet er frøbeligt.

1 Cor. 10, 12. Hvo som tykkes at staae, see vel ill, at han ikke falder.

Den syvende Bon.

Men fri os fra det Onde!

104.

Det er: Vi bede i denne Bon som i en Sum, at den himmelske Fader vil frie os fra alt Slags Ondt, til Legem og Sjel, Gods og Vre, og til sidst, naar vor Time kommer, forunde os en salig

Ende, og med Naade tage os fra denne Jammerdal til sig i Himmelnen.

Anm. I Guds himmelske Rige er ikke Synd eller Fristelse eller nogen Slags Nød og Sorg; til dette vort salige Hjem føre du os, o himmelske Fader!

2 Tim. 4, 18. Herren vil frie mig fra alt Ondt, og frølse mig til sit himmelske Rige.

105. Thi dit er Riget og Magten og Æren i Evighed. Amen!

Det Ord Amen betyder, at jeg skal være vis paa, at disse Bonner ere den himmelske Fader behagelige, og af ham bønhoerte; thi han har selv befalet os at bede saaledes, og forsætter, at han vil bønøre os. Amen! Amen! det betyder: Ja, Ja, det skal skee saaledes.

Anm. En Bon, der fremføres for Gud med Ydmyghed og Tro, er aldrig forgjæves. Vel giver Gud os ikke altid hvad vi bede om af de timelige Ting, fordi det ikke er os gavnligt; men så giver han os formes delst Bonnen Hengivenhed og Taalmodighed; thi Bonnen befæster vort Samfund med Gud og styrker os i Troen.

Matth. 7, 7. 8. Beder, saa skal Eder gives; søger, saa skulle I finde; banker, saa skal Eder oplades. Thi hver den, som beder, han faaer, og den, som søger, han finder, og den, som banker, ham skal oplades.

1 Joh. 5, 14. Denne er den Fortrostning, som vi have til ham, at dersom vi bede om Noget efter hans Billie, da hører han os.

Luc. 18, 1. Man bor allid bede, og ikke blive træt.

Ps. 42, 12. Hvorfor er du nedbært min Sjel! og hvorfor bruser du i mig? vi efter Herren! thi jeg skal endnu takke ham, min Fræsler og min Gud.

Hjerde Hovedstykke. Daabens Sacrament.

Før det første: Hvad er Daaben?

Daaben er ikke blot Vand alene; men den er Vandet, indbefattet i Guds Besaling og forbundet med Guds Ord.

Hvilket er da dette Guds Ord?

Hvad vor Herre Christus siger hos Matthæus i det sidste Capitel:

Gaaer hen og lærer alle Folk, og dober dem i Faderens og Sonnens og den Hellig Aands Navn.

Anm. At dobes i Faderens og Sonnens og den Hellig Aands Navn er at dobes til Samfund med den treenige Gud og Deelagtighed i hans Naade og Gaver. Hvo der vil være i Samfund med Gud, maa frastige sig alt Samfund med Guds Fiende; derfor hører til vor Daabsprægt de to Stykker, at vi skulle forsage Djævelen og alle hans Gjerninger og alt hans Bæsen, og at vi skulle troe paa Gud Fader, Son og Hellig Aand.

Før det Andet: Hvad giver eller nyttet Daaben?

Den virker Syndernes Forladelse, frier fra Doden og Djævelen, og giver alle dem den evige Salighed, som troe hvad Guds Ord og Forsættelse siger.

Hvilket er da dette Guds Ord og hans Forsættelse?

Hvad vor Herre Christus siger hos Marcus i det sidste Capitel:

Hvo som troer og bliver dobt, skal blive salig; men hvo som ikke troer, skal fordommes.

Anm. 1. Hvad Jesus Christus har erhvervet for Alle, har han i Daaben meddeelt Enhver

af os i Særdeleshed. Og saaledes ere vi i Daaben komne i Samfund med den treeenige Gud (Nr. 106. Ann.): vi ere indlemmede i Jesu Christi Rige, vi ere blevne Faderens Born, og vi ere blevne delagtige i den Hellig Aands Maadevirkninger.

Ap. Gj. 2, 38. Apostelen Petrus sagde paa Vindes-dagen: Omvender Eder, og hver af Eder lade sig dobe i Jesu Christi Navn til Syndernes Forladelse, og I skulle faae den Hellig Aands Gave.

Ap. Gj. 22, 16. Ananias sagde til Paulus: Staa op, lad dig dobe, og dine Synder aflatte.

Ann. 2. Hvad der er givet os i Daaben, kan ikke komme os til Gode, uden vi tilegne os det i Troen. (See Nr. 86 og 87.).

108. For det Tredie. Hvørledes kan Vand gjøre saadanne store Ting?

Vand gjør det vistnok ikke, men Guds Ord, som er med og ved Vandet, og Troen, som forlader sig paa dette Guds Ord i Vandet. Thi uden Guds Ord er Vandet blot Vand og ingen Daab; men med Guds Ord er det en Daab, det er: et naaderigt Livets Vand og et Igjensførelsens Bad i den Hellig Aand, som St. Paulus figer til Titus i det tredie Capitel: Han har frelst os ved Igjensførelsens og Hornyelsens Bad i den Hellig Aand, hvilken han har udgydt rigeligen over os formedelst Jesus Christus vor Fræsler, paa det at vi ved hans Maade skulle være retsfærdige og Alrvinger til det evige Liv i Hæabet. Det er visseligen fuld sandt.

Ann. I Daaben blev Spiren til et nyt aandeligt Liv nedlagt i os, idet vi kom i Samfund med Gud, og den Hellig Aand begyndte sin gode Gjerning i os. Dersor faldes Daaben et Gjenførelsens Bad i den Hellig Aand.

Joh. 3, 5. 6. Jesus sagde til Nicodemus: Sande-

lig, sandelig siger jeg dig: uden Nogen bliver født af Vand og Aand, kan han ikke indkomme i Guds Rige, hvad som er født af Kjødet, er Kjod; og hvad som er født af Aanden, er Aand.

2 Cor. 5, 17. Dersom Nogen er i Christus, er han en ny Skabning; det Gamle er forbiganget, see Alt er bleven nyt.

Gal. 3, 27. I, saamange som ere doble til Christus, have iført Christus.

1 Cor. 3, 16. Vide I ikke, at I ere Guds Tempel, og Guds Aand boer i Eder.

Før det Fjerde. Hvad betyder da denne Vand: 109. daab?

Den betyder, at den gamle Adam i os skal druknes ved daglig Anger og Bod, og døe med alle Synder og onde Lyster; og at derimod et nyt Menneske daglig skal fremkomme og opstaae, som skal leve evindeligt for Gud i Retsfærdighed og Reenhed.

Hvor staar det skrevet?

St. Paulus siger til Romerne i det sjette Capitel: Vi ere begravne med Christus ved Daaben til Døden, paa det at, ligesom Christus er opvakt fra de Døde formedelst Faderens Herlighed, saaledes skulle vi ogsaa vandre i et nyt Levnet.

Ann. I Daaben blev vi gjenfødt, eller et nyt Menneske blev født i os; men dette nye Menneske skal mere og mere vore, indtil det fuldendes hisset; og den syndige Natur eller det gamle Menneske skal mere og mere overvindes og underfues, indtil det tilintetgjøres. Dette steer ved den Hellig Aands Maade, som helliggjør os formedelst Troen. (Nr. 91.).

Eph. 4, 22—24. I skulle aflagge det gamle Mens-ske efter den forrige Omgengelse, som fordærves ved bedragelige Lyster; men fornyses i Eders Sinds Aand,

og iføre det nye Menneske, som er skabt efter Gud i Sandhedens Rejserdighed og Hellighed.

1 Petr. 3, 21. Daaben er ikke Renselse fra Kjødets Ureenhed, men en god Samvittigheds Pagt med Gud ved Jesu Christi Opstandelse.

110. Er det ret gjort at lade små Born døbe?

Christne Forældre gjøre ret i at lade deres Børn døbe i den spæde Alder, saaledes som det fra ældgammel Tid er Brug i Kirken; thi Børnene ere fødte syndige, og have derfor Gjensfødsels behov; og Christus har sagt: "lader de små Born komme til mig".

Marc. 10, 14. Lader de små Born komme til mig, og formener dem ikke; thi Guds Nige hører Saadanne til.

Anm. 1. Ved Børnedaaben paalægges Forældrene den Pligt at give deres Born en christelig Opragelse, "at de maa blive ved Christus, ligesom de ved Daaben ere indpodede i ham."

Anm. 2. Ved Confirmationen bekræftes de unge Christne deres Daabspagt, idet de selv offentlig for Menigheden afslægge det hellige Daabslofte.

Confirmationen er ikke anordnet i Guds Ord; men den er en vigtig og høitidelig Handling, der er til Bestyrkelse for de Unge, og til Bekræftelse af deres Samfund med Menigheden.

Aabenb. 3, 11. Hold fast ved det, du harer, at Ingen skal tage din Krone.

Femte Hovedstykke.

Alterens Sacrament.

Hvad er Alterens Sacrament?

Det er vor Herres Jesu Christi sände Legeme og Blod, under Brød og Vin, at ødes og drifles af os Christne, indsat af Christus selv.

Hvor staar det skrevet?

Saaledes skrive de hellige Evangelister, Matthæus, Marcus, Lucas og St. Paulus:

Bor Herre Jesus Christus, i den Nat, da han blev forraadt, tog han Brødet, takkede, og brød det, og gav sine Disciple det, og sagde: tager dette hen og æder det, det er mit Legeme, som gives for Eder; dette gører til min Æhukommelse.

Ligesaa tog han og Kalken efter Aftensmaaltid, takkede, og gav dem, og sagde: drifker alle deraf! dette er det nye Testamente Kalk i mit Blod, som udgydes for Eder til Syndernes Forladelse. Dette gører, saa ofte som I det drifke, til min Æhukommelse.

Anm. Brødet og Vinen i den hellige Nadvere ere ikke blotte Tegn paa Jesu Legeme og Blod; heller ikke forvandles Brødet og Vinen til Jesu Legeme og Blod; men i, med og under Brødet og Vinen modtage vi i den hellige Nadvere Jesu Legeme og Blod, som paa en for os ubegribelig Maade er virkeligen der tilstede.

Hvad nytter da saadan Æden og Driften?

Det viser os disse Ord: givet og udgydt for Eder til Syndernes Forladelse; nemlig, at i Sacramentet gives os ved disse Ord Syndernes

Sorladelse, Liv og Salighed. Thi hvor Syndernes Sorladelse er, der er ogsaa Liv og Salighed.

Anm. 1. I den hellige Nadvere fornyer og stadsæster Jesus Christus sit Samfund med os, at vi maae være forvissede om vore Syndernes Sorladelse, og styrkes til at leve et helligt Liv.

1 Cor. 10, 16. Belsignessens Kalk, som vi blesigne, er den ikke Christi Blods Samfund? det Brod, som vi bryde, er det ikke Christi Legems Samfund?

Joh. 6, 54—56. Jesus sagde: Hvo som æder mit Kjød og drikker mit Blod, harer et evigt Liv, og jeg skal opreise ham paa den yderste Dag. Thi mit Kjød er sandelig Mad, og mit Blod er sandelig Drikke. Hvo som æder mit Kjød og drikker mit Blod, han bliver i mig, og jeg i ham.

Joh. 15, 4. 5. Jesus sagde: Bliver i mig, da bliver og jeg i Eder. Ligesom Grenen ikke kan bære Frugt af sig selv, uden den bliver i Træet, saa kunne I ikke heller, uden I blive i mig. Jeg er Vintraet, I ere Grenene. Hvo som bliver i mig og jeg i ham, han bærer megen Frugt; thi uden mig kunne I altid gjøre.

Anm. 2. Idet den hellige Nadvere besætter vojt Samfund med Christus, besætter den ogsaa vojt Samfund med hverandre i Menigheden, og bestyrker os i indbyrdes Kjærlighed.

1 Cor. 10, 17. Et Brod, eet Legeme ere vi Mange; thi vi ere alle deltagtige i det ene Brod.

Joh. 13, 35. Derpaa skulle Alle kende, at I ere mine Disciple, dersom I have indbyrdes Kjærlighed.

113. Vorledes kan legemlig Eden og Drikken gøre saadan store Ting?

Eden og Drikken gør det vistnok ikke; men de Ord, som staae der: givet og udgydt for Eder til Syndernes Sorladelse; hvilke Ord ere tilliges med den legemlige Eden og Drikken som Hovedstykket i Sacramentet; og hvo der troer disse Ord,

han har hvad de sige og som de lyde, nemlig Syndernes Sorladelse.

Anm. Hvad der gives os i den hellige Nadvere, kan ikke komme os til Gode, uden vi tilsegne os det i Troen (Nr. 86, 87 og 107 Anm. 2.). Hvo der ikke troer, ham nytter den legemlige Eden og Drikken Intet.

Hvo annammer da dette Sacrament værdigen? 114.

Faste og legemlig Beredelse er vel en smuk udvortes Tugt; men den er ret værdig og vel skiftet, som har Troen paa disse Ord: givet og udgydt for Eder til Syndernes Sorladelse. Men hvo der ikke troer disse Ord eller twivler, han er uwærdig og uflasket; thi det Ord „for Eder“ præver idel troende Hjerter.

Anm. 1. Vi skulle derfor prove os selv inden vi gaae til Herrens Bord, at vi kunne komme der med en oprigtig Anger over vore Synder, med en ret Tro paa Jesus Christus vor Frelser, og med det alvorlige Forsæt, at vi ville føre et helligt Levnet i Kjærlighed.

1 Cor. 11, 27—29. Hvo som æder dette Brod eller drikker Herrens Kalk uwærdeligen, skal være skyldig i Herrens Legeme og Blod. Men hvert Menneste prove sig selv, og saaledes øde han af Brodet og drikke af Kalken. Thi hvo som æder og drikker uwærdeligen, øder og drikker sig selv til Dom, idet han ikke gør Forståelse Herrens Legeme.

2 Cor. 13, 5. Randsager Eder selv, om I ere i Troen; prøver Eder selv!

Anm. 2. Skriftemalet er en Forberedelse til den hellige Nadveres værdige Nydelse. Det bestaaer af de to Stykker: 1. Syndsbekjendelsen, som vi skulle aflagge for Gud i et oprigtigt Hjerre, hvortil vi opfordes i Skriftenalen, og 2. Tilsigelsen af Syndernes Sorladelse, som Skriftefaderen meddeler hver især af Communikanterne i den treenige Guds Navn.

70 Femte Hovedstykke. Den hellige Nadvere.

115. Hvad vil det sige, at Daaben og den hellige Nadvere ere Sacramenter?

Vi kalde Daaben og den hellige Nadvere Sacramenter, og mene dermed, at de ere hellige Handlinger, som Christus har indstiftet, og i hvilke han under synlige Tegn meddeler os sine Maadegevær.

Amm. Daaben og Nadveren tilligemed Guds Ord og Bonnen kaldes Kirkens Maademidler, det er: Midler, som Christus har anordnet i sin Kirke, ved hvilke vi deelagtiggjøres og besøttes i hans Maade. Vi ville af Hjertet takke Herren, fordi han i Daaben har optaget os i sit Maaderige, og vi ville flittigen benytte de øvrige Maademidler, at vi maae „vore i vor Herres og Grelsers Jesu Christi Maade og Kundskab.“
2 Petr. 3, 18.

Men han selv, den Fredens Gud, hellige Eder ganse og aldeles! Og giv Eders ganse Aland og Sjel og Legeme maa bevares ustraffeligen i vor Herres Jesu Christi Tilkommelse! Han er trofast, som Eder kaldte; han skal og gjøre det. Amen!
(1 Thess. 5, 23. 24.)